

580

**ISIEN TAVOITTEIDEN JA HUOLIENTEN SUHDE
AVIOLLISEEN TYYTYVÄISYYTEEN**

Psykologian pro gradu -tutkielma

Outi Vanhatalo

Elokuu 1998

ESIPUHE

Tämä tutkielma on osa Nyytti-projektia, jonka tarkoituksena on ollut tutkia isyyteen, raskauteen ja äitiyteen liittyviä asioita. Tutkimus toteutettiin pitkittäistutkimuksena vuosina 1996-1997. Tutkimuksen toteuttajina ovat olleet psykologian tutkija Katariina Salmela-Aro, psykologian professori Jari-Erik Nurmi, apulaisylilääkäri Erja Halmesmäki ja lääkäri Terho Saisto.

Kiitän psykologian assistentti Kaisa Aunolaa tilastollisesta neuvonnasta ja tuesta ja erityisesti tutustuttamisesta polkumallien rakentamiseen LISREL-8 -ohjelmalla.

VANHATALO, OUTI: Isien tavoitteiden ja huolien yhteydet aviolliseen tyytyväisyyteen

Tutkielma, 40s., 5 liites.
Elokuu 1998

Viimeisten 20-25 vuoden aikana isyyttä on tutkittu enenevässä määrin. On ehdotettu, että mies on luopumassa perinteisestä, instrumentaalisesta roolistaan saaden tilalle uudenlaista roolia, jossa korostuu itseilmaisu ja oikeus kokea aidosti ja suoraan perinteisistä sukupuoli rooleista riippumattomalla tavalla. Tässä tutkielmassa tarkasteltiin sitä, mikä suhde henkilökohtaisilla tavoitteilla ja huolilla ja parisuhteen tyytyväisyydellä on toisiinsa ajanjaksona, jolloin mies käy läpi transiota vanhemmuuteen. Tutkimusongelmina pyrittiin selvittämään toisaalta, missä määrin aviollinen tyytyväisyys ennustaa henkilökohtaisten tavoitteiden ja huolien sisältöjä ja toisaalta, missä määrin nämä tavoitteet ja huolet ennustavat aviollista tyytyväisyyttä. Tutkimuksen otos koostui helsinkiläisistä miehistä, joiden puoliset odottivat lasta. Tutkimus muodostui kolmesta mittauksesta. Ensimmäinen mittaus suoritettiin vaimon raskauden 12. viikolla. Tutkittavia isiä oli tällöin 277. Toinen mittaus suoritettiin 36. viikolla. Tutkittavia oli tällöin 214. Kolmannessa mittauksessa, joka suoritettiin 3 kuukautta lapsen syntymän jälkeen, tutkittavia oli 211. Tutkittavien tavoitteita ja huolia mitattiin henkilökohtaisten projektien menetelmällä, jonka pohjalta tavoitteet ja huolet luokiteltiin tässä käytettäviin sisältöluokkiin. Sisältöluokat olivat: itse, perhe, koulutus ja työ sekä varallisuus. Aviollista tyytyväisyyttä arvioitiin Adjustment Scale -mittarilla. Isien tavoitteiden sekä huolien ja aviollisen tyytyväisyyden välisiä kausaalisia yhteyksiä tarkasteltiin LISREL-8 ohjelmalla tehtyjen polkumallien avulla. Tulokset osoittivat ensinnäkin, että sekä aviollinen tyytyväisyys että huolet ja tavoitteet olivat suhteellisen pysyviä transition aikana. Toiseksi etenkin varallisuustavoitteet ja huolet olivat negatiivisessa yhteydessä aviolliseen tyytyväisyyteen: mitä enemmän isällä oli varallisuuteen liittyviä tavoitteita tai huolia, sitä tyytymättömämpi hän myöhemmin oli avioliittoonsa. Samoin mitä tyytymättömämpi isä oli avioliittoonsa, sitä enemmän hän myöhemmin raportoi varallisuuteen liittyviä tavoitteita ja huolia. Myös muiden tavoitteiden ja huolien sekä aviollisen tyytyväisyyden väliltä löydettiin yhteyksiä.

AVAINSANAT: isyys, transitio, henkilökohtaiset tavoitteet ja huolet, aviollinen tyytyväisyys

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	1
1.1. Henkilökohtaiset tavoitteet	1
1.2. Henkilökohtaiset tavoitteet ja subjektiivinen hyvinvointi	3
1.3. Tavoitteet ja transitio	5
1.4. Transitio isyyteen ja aviollinen tyytyväisyys	6
2. TUTKIMUSONGELMAT JA HYPOTEESEIT	11
3. MENETELMÄT	
3.1. Tutkittavat ja tutkimusasetelma	12
3.2. Mittarit	13
Tavoitteet ja huolet	13
Aviollinen tyytyväisyys	14
4. TILASTOLLISET ANALYYSIT JA TULOKSET	15
4.1. Aviollisen tyytyväisyyden ja tavoitteiden väliset yhteydet	15
Aviollinen tyytyväisyys ja koulutukseen liittyvät tavoitteet	17
Aviollinen tyytyväisyys ja varallisuuteen liittyvät tavoitteet	19
Aviollinen tyytyväisyys ja perheeseen liittyvät tavoitteet	20
Aviollinen tyytyväisyys ja itsen liittyvät tavoitteet	22
4.2. Aviollisen tyytyväisyyden ja huolien väliset yhteydet	23
Aviollinen tyytyväisyys ja perheeseen liittyvät huolet	25
Aviollinen tyytyväisyys ja varallisuuteen liittyvät huolet	26
4.3. Aviollisen tyytyväisyyden ja tavoitteiden / huolien muutos transition aikana	27
5. POHDINTA	28
LÄHTEET	34
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Isyyttä on tutkittu viimeisen 20-25 vuoden aikana enenevässä määrin (Bozett, 1985). On ehdotettu, että Suomessa mies on käymässä läpi radikaalia muutosta (Hyssylä, Hyttinen, Rautala & Sillanpää, 1993). Mies on luopumassa perinteisestä, instrumentaalisesta roolistaan saaden tilalle uudenlaista roolia (Bozett, 1985), jossa korostuu itseilmaisu ja oikeus kokea aidosti ja suoraan perinteisistä sukupuolirooleista riippumattomalla tavalla.

Tässä tutkielmassa miestä tutkitaan isänä, jolla on omia, henkilökohtaisia, itseluotuja tavoitteita sekä omia henkilökohtaisia huolenaiheita ja pelkoja. Näitä tavoitteita ja huolia tutkitaan aikana, jolloin miehen perheeseen on syntymässä lapsi. Tutkittavia miehiä ei kuitenkaan ole rajattu vain miehiin, jotka tulevat ensimmäistä kertaa isäksi, niin kuin monissa tutkimuksissa (mm. Kurdek, 1993) on aiemmin tehty. Tämän tutkimuksen isät koostuvat miehistä, jotka ovat olleet isiä jo pitempään tai jotka tulevat isäksi ensimmäistä kertaa. Isien tavoitteita ja huolia tutkitaan tässä kyseisessä transitiiossa. Samoin seurataan sitä, miten nämä henkilökohtaiset tavoitteet ja huolenaiheet ovat yhteydessä aviolliseen tyytyväisyyteen. Mielenkiintoinen kysymys onkin: Vaikuttavatko isän tavoitteet aviolliseen tyytyväisyyteen vai vaikuttaako aviollinen tyytyväisyys tavoitteisiin? Yhtä lailla mielekäs kysymys on: Vaikuttavatko isän huolet aviolliseen tyytyväisyyteen vai vaikuttaako aviollinen tyytyväisyys huoliin?

1.1. Henkilökohtaiset tavoitteet

Tavoitteiden merkityksen tutkiminen suhteessa yksilön emootioihin (Plays & Little, 1983; Emmons, 1996), käyttäytymiseen (Zirkel & Cantor, 1990) ja ajatteluun (Gollwitzer, 1996) on tullut suosituksi viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana (Salmela-Aro & Nurmi, 1997; Ryan, Sheldon, Kasser & Deci, 1996). Tavoitetutkimusta on tehty

persoonallisuuspsykologian (Pervin, 1989), sosiaalipsykologian (Gollwitzer & Moskowitz, 1996), kehityspsykologian (Cross & Markus, 1991) ja kliinisen psykologian alalla (Karoly, 1993).

Eri tutkijat ovat luoneet erilaisia käsitteitä kuvaamaan henkilökohtaista päämäärän tavoittelua. Tällaisia käsitteitä ovat mm. mielenkiinnon kohde (Klinger, Barta & Maxeiner, 1981), henkilökohtainen projekti (Little, 1983), elämän tehtävä (Cantor, 1990), tulevaisuuden tavoite (Nurmi, 1991), henkilökohtainen pyrkimys (Emmons, 1992) ja mahdollinen minä (Markus & Nurius, 1986). Kyseiset tavoitteet eroavat toisistaan abstraktiivisuutensa perusteella siten, että alemmalla tasolla ollaan kiinnostuneita spesifeistä kohteista, kun taas ylemmällä tasolla keskeiseksi teemaksi nousevat merkityksen ja identiteetin käsitteet (Nurmi, Eronen & Salmela-Aro, 1995).

Käsitteiden erilaisuudesta huolimatta tavoiteteoriat sisältävät yhteisiä käsityksiä tavoitteiden luonteesta. Ensimmäkin monet tutkijat ovat esittäneet, että tavoitteiden tutkimus on motivaation tutkimusta (Emmons, 1989; Karniol & Ross, 1996; Ryan, Sheldon, Kasser, & Deci, 1996). Tällöin motiivit eivät välttämättä kuitenkaan ole syvempien motiivien palvelijoita vaan pikemminkin yksilön käyttäytymisen alkuunpanijoita ja ohjaajia (Ryan ym., 1996). Edelleen motivaatio voi olla sisältäpäin ohjautuvaa tai ulkoa päin ohjautuvaa (Kasser & Ryan, 1993).

Toiseksi tavoitteet muodostavat oman hierarkiansa (Carver, 1996). Ne eroavat toisistaan abstraktiivisuutensa perusteella siten, että korkeamman asteen tavoitteet heijastavat ylempiä elämän teemoja ja arvoja, kun taas alemman hierarkiatason käsitteet viittaavat spesifiin toimintaan (Nurmi ym., 1995). Emmonsin (1992) mukaan alemmalla tasolla ollaan kiinnostuneita siitä, miten toiminta toteutetaan kun taas ylemmällä tasolla saadaan informaatiota toiminnan tarkoituksesta. Ihmisten voidaan sanoa eroavan sen suhteen, millä tasolla he kuvaavat tavoitteitaan. Henkilökohtaisesti merkityksellisiä ovat nimenomaan korkean tason tavoitteet (Emmons, 1996).

Kolmanneksi käyttäytyminen on organisoitunut tavoitteiden saavuttamisen ympärille, jolloin tavoitteet määritellään objekteiksi, joita henkilö pyrkii saavuttamaan, pitämään yllä tai välttämään (Klinger ym., 1981). Tärkeää yksilön toiminnan ohjauksessa on tällöin halutun tilan (tavoite) ja vallitsevan tilan (representaatio) vertailu. Yksilön

toiminnan motivoijana on halutun tilan ja vallitsevan tilan välillä oleva ero. Tällöin yksilö pyrkii käyttäytymään siten, että kyseinen ero vähenisi. (Austin & Vancouver, 1996).

Neljänneksi yksilö on tavoitteidensa kautta vuorovaikutuksessa ympäristöönsä. Ihmiset asettavat tavoitteita ja elämäntehtäviä itselleen johtuen monista sosiaalisen elämän kulttuurisesti määräytyneistä vaatimuksista ja odotuksista (Cantor, 1990).

Viidenneksi tavoitteet ovat sidoksissa todellisuuteen. Ne ovat henkilökohtaisesti tärkeitä asioita, joita ihmiset tavoittelevat jokapäiväisessä elämässään. Ne antavat tunnetta elämän tarkoituksesta, struktuurista ja identiteetistä (Elliot, Sheldon & Church, 1997).

Kuudenneksi tavoitteet heijastavat kehityksellisiä tehtäviä. Näin ollen eräs hedelmällinen tapa kuvata tavoitteita onkin tutkia niitä kehityksellisten muutosten aikana, jolloin kiinnitetään erityisesti huomiota niihin tehtäviin, jotka ovat ensiarvoisen tärkeitä yksilön sopeutumisessa kyseisen elämänkaaren vaiheeseen (Cantor, 1990; Caspi, 1987). On syytä olettaa, että suuriakin muutoksia tapahtuu elämänkaaren aikana sen suhteen, mitkä tavoitteet ja tehtävät ovat kulloinkin etusijalla (Cantor, 1990). Tällöin tapana on ollut tutkia henkilökohtaisia tavoitteita (1) sisältöluokkien, (2) arviointidimensioiden suhteen. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilö toisaalta tuottaa oman ajankohtaisen tavoittelistansa, toisaalta hän arvioi tuottamiaan tavoitteita tai projekteja eri dimensioiden avulla, kuten saavutettavuuden, negatiivisten tunteiden ja tärkeyden suhteen (Salmela-Aro & Nurmi, 1997). Tässä tutkimuksessa tavoitteita tullaan tarkastelemaan sisältöluokkien pohjalta.

1.2. Henkilökohtaiset tavoitteet ja subjektiivinen hyvinvointi

Henkilökohtaisten tavoitteiden ja subjektiivisen hyvinvoinnin yhteyttä voidaan tarkastella tavoitteiden sisältöjen kautta. Tällöin erityisesti voidaan todeta, että tarpeilla, jotka pohjautuvat autonomiaan, kilpailukykyyn ja sosiaaliseen integraatioon on positiivisia

vaikutuksia tunnetasolla. Näiden on aikaisemmissa tutkimuksissa havaittu edistävän luovuutta, kognitiivista joustavuutta, informaation prosessointia ja epäonnistumisen hallintaa sekä myös samansuuntaisesti autonomista, itsemäärättyä ja autenttista tavoitteeseen pyrkimistä (Gollwitzer & Moskowitz, 1996). Näin ollen tavoitteeseen pyrkijän itsekontrolli lisääntyy ja tämän myötä myös subjektiivinen hyvinvointi ja elämän hallinta (Kasser & Ryan, 1993). Edelleen läheisyyteen liittyvien pyrkimysten, joissa korostuu tarve luoda syvä ja molempia osapuolia tyydyttävä ihmissuhde, on havaittu lisäävän subjektiivista hyvinvointia (Emmons, 1996). Samoin luomiseen, itsen antamiseen toisille sekä uuden sukupolven tuottamiseen ja siihen vaikuttamiseen liittyvät pyrkimykset (generative strivings) ovat yhteydessä positiiviseen affektiivisuuteen ja elämän tyytyväisyyteen (Emmons, 1996).

Subjektiivista hyvinvointia puolestaan vähentää materiaalisten arvojen tavoittelu, samoin kuuluisuuteen ja hyvään maineeseen pyrkiminen. Tämän tyyppiset tavoitteet eivät välttämättä ole omiaan lisäämään henkilön autonomista, itsemäärättyä tavoitteeseen pyrkimistä, vaan pikemminkin ohjautuvat ulkoapäin ja erityisesti materiaalisten arvojen kohdalla pitävät sisällään epäonnistumisen riskiä ilman, että antavat keinoja epäonnistumisen tunteen hallintaan (Gollwitzer & Moskowitz, 1996). Samansuuntaisesti suorittamiseen ja valtaan liittyvät pyrkimykset vähentävät henkilökohtaista hyvinvointia (Emmons, 1991). Cantorin ym. (1991) mukaan panostaminen suorittamiseen liittyviin elämäntehtäviin läheisyyteen liittyvien elämäntehtävien kustannuksella on omiaan lisäämään stressiä henkilön elämässä. Sosiaalisen tunnustuksen hakeminen toisilta ihmisiltä on myös osoitettu vähentävän psyykkistä hyvinvointia (Kasser & Ryan, 1993). Kurdek (1991) onkin tutkimuksessaan todennut, että eronneilla pareilla on naimisissa oleviin verrattuna alussa voimakkaampia ulkoisia motiiveja kuten muiden hyväksynnän tavoittelu.

Joidenkin sisäisten, itseen liittyvien tavoitteiden kohdalla on todettu ristiriitaisia tutkimustuloksia. Kasserin ja Ryanin (1993) mukaan persoonallisen kasvun tavoittelu on yhteydessä korkeampaan subjektiiviseen hyvinvointiin. Tätä vastoin Salmela-Aron ja Nurmen (1997) tutkimuksissa on osoitettu, että itseen liittyvät tavoitteet vähentävät tätä hyvinvointia.

Myös elämän tapahtumat, jotka vaikuttavat henkilökohtaisiin tavoitteisiin ovat merkityksellisiä. Emmonsin tutkimusten perusteella on todettu, että negatiivisen tai positiivisen tunteen määrä jokapäiväisessä elämässä on verrannollinen henkilön elämän tapahtumiin niillä alueilla, jotka ovat relevantteja hänen tavoitteidensa kannalta. Näin ollen affektiivisuuteen ja läheisyyteen orientoituneet henkilöt reagoivat voimakkaammin intersoonallisiin tapahtumiin, kun taas suorittamiseen orientoituneet henkilöt ovat alttiimpia akateemisille ja tehtäväpainotteisille tapahtumille (Emmons, 1991). Edelleen itselle relevantit negatiiviset tapahtumat (eli ne jotka koskettavat henkilökohtaisia tavoitteita) ovat uhkaavia itsekäsitykselle ja niihin liittyy enemmän itsen kohdistuvaa tarkkailua ja mietiskelyä kuin itsen kannalta neutraaleihin tai positiivisiin tapahtumiin (Emmons, 1996).

1.3. Tavoitteet ja transitio

Henkilökohtaisia tavoitteita on tutkittu elämänkaaren kontekstissa (Nurmi, 1992, 1993; Cross & Markus, 1991; Cantor, 1990). On esitetty, että asettamalla henkilökohtaisia tavoitteita, kehittämällä suunnitelmia tavoitteidensa realisoimiseksi ja sitoutumalla niihin yksilöt ohjaavat omaa kehitystään (Nurmi, 1993). Tämä pitää sisällään myös tietoa siitä, mikä on mahdollista, hyväksyttävää ja tavoiteltavaa eri ikäkausina (Nurmi, 1994). Aikuisten henkilökohtaisten tavoitteiden on todettu heijastavan kehityksellisiä tehtäviä ja roolitransitioita, jotka ovat tyypillisiä heidän oman ikäryhmänsä edustajille (Cross & Markus, 1991; Nurmi, 1992). Näiden kehityksellisten standardien saavuttamisen aikuisuuden aikana on osoitettu liittyvän hyvään itsetuntoon (Nurmi, 1993).

Ihmisen elämänkaareen kuuluvat monet normatiiviset (tavanomaiset) ja ei-normatiiviset (yleisistä säännönmukaisuuksista poikkeavat) tapahtumat. Monet transitiot ovat luonteeltaan normatiivisia, koska ne tapahtuvat suurimmalle osalle ihmisiä tietynä aikana (Selzer & Ryff, 1994). Transitioilla tarkoitetaan siirtymää jostain tilanteesta johonkin toiseen tilanteeseen. Transitioita on monenlaisia. Se voi olla esim. vanhem-

maksi tuleminen (Kurdek, 1993, 1996; Lewis, 1988).

Transitioissa henkilön elämäntilanne muuttuu jollain tavalla ja tämä saattaa vaikuttaa hänen käsitykseensä omasta itsestä (Showers & Ryff, 1996). Showersin ja Ryffin mukaan henkilö on tällöin taipuvainen näkemään itsemuutoksen hyvin positiivisesti jollain alueella ja vastaavasti hyvin negatiivisesti jollain toisella alueella. Esimerkiksi transitiossa isyyteen henkilö voi kokea isäksi tulon hyvin positiiviseksi, vaikka joutuisikin tästä syystä tekemään uhrauksia työn, harrastusten tai ystävien suhteen.

Elämän siirtymäkaudet vaikuttavat ihmisten käsityksiin itsestä tulevaisuudessa ja niistä elämän tehtävistä, joita heidän tarvitsee toteuttaa (Karniol & Ross, 1996). Vaikka tämän tyyppisellä itsensä pohtimisella voi olla kielteisiä vaikutuksia yleensä henkilön hyvinvointiin jatkuessaan pitkän aikaa, niin se voi kuitenkin olla hyödyllistä käytäessä läpi erilaisia elämän kriisejä ja transitioita (Nurmi & Salmela-Aro, 1997). Vaikuttaa siltä, että jokaisessa transitiossa ihmiset kohtaavat elämäntehtäviä, jotka tuntuvat painostavilta ja jopa uhkaavilta (Cantor ym., 1987). Elämän transition aikana stressin merkittävänä lähteenä voi olla muutosten epäjärjestyttä ja hämmennystä aiheuttava kokemus itsessä ja ympäristössä, joka johtaa henkilön kysymään: "Kuinka onnellinen olen uudessa elämässäni?" (Showers & Ryff, 1996).

1.4. Transitio isyyteen ja aviollinen tyytyväisyys

Tässä tutkielmassa tutkitaan miesten transitioita vanhemmuuteen. Tässä transitiolla tarkoitetaan aikaa välittömästi ennen lapsen syntymää ja tämän syntymän jälkeen. Tutkimuksia vanhemmista tänä aikakautena on paljon, mutta ne yleensä keskittyvät enemmän siihen, miten vanhemmat vaikuttavat lapseen heidän varhaiskehityksensä aikana kuin siihen, miten transitio vanhemmuuteen vaikuttaa vanhempiin itseensä (Selzer & Ryff, 1994).

Aikaisemmissa tutkimuksissa parisuhteen laatua on arvioitu mm. tyytyväisyyden (Kurdek, 1996), sopeutuvuuden (Goldberg & Easterbrook, 1984) ja kiintymyssuhteen

(Pristole, 1989; Simpson, 1990) sekä empatian (Geoff ym. 1997) näkökulmasta. Baruchin (1990) mukaan sellaiset toisiaan lähellä olevat käsitteet kuin tyytyväisyys ja onnellisuus parisuhteeseen voidaan erottaa siten, että onnellisuus on affektiivinen, tunneperäinen ja jonkin verran labiili tila. Tyytyväisyys taas on pysyvämpi kognitioon, tietoiseen päättelyyn, perustuva arviointi siitä, miten odotukset ja toiveet ovat elämässä toteutuneet.

Tutkittaessa transitiota vanhemmuuteen keskeisiä kysymyksiä ovat: onko ylipäänsä mahdollista ennustaa muutoksia perheen elämän kaareissa (Combrinck-Graham, 1985) sekä niitä vaikutuksia, joka lapsen syntymällä vanhempiin on? Monet tutkimukset osoittavat, että aviollinen suhde muuttuu tämän transition aikana. Suhteen vahvuus ennen vanhemmuutta ennustaa suhteen laatua myöskin lapsen syntymän jälkeen (Lewis, 1988). Näin ollen suhteet, joissa puoliset eivät ole kovin sitoutuneita toisiinsa (low commitment) ennustavat alhaista tyytyväisyyttä parisuhteessa, muiden atraktiivisten vaihtoehtojen huomioon ottamista suhteen rinnalle sekä alhaista investointia suhteeseen (Rusbult, 1983). Tätä vastoin korkea koheesion taso on omiaan tekemään siirtymästä vanhemmuuteen helpomman (Lewis, 1988).

Lapsi syntyy aina jo olemassa olevaan systeemiin, jolla on oma historiansa ja nykyiset vaikeutensa (Framo, 1994). Tämä tulisi ottaa huomioon pohdittaessa lapsen vaikutuksia vanhempiin. Lapsen vaikutusta vanhempiin ja heidän keskinäisiin väleihin onkin tutkittu paljon. Kyseiset tutkimustulokset vain ovat keskenään ristiriitaisia. Monien tutkimusten mukaan lapsen syntymä vähentää aviollista tyytyväisyyttä lisäten konflikteja puolisoitten välille (Hackel & Ruble, 1992) ja lisäten puolisoitten etäännyttämisestä toisistaan. Tämä näkyy kommunikaation vähenemisenä ja psykologisen intimitetin menetyksenä (Lewis, 1988). Joissakin avioliitoissa lapset voidaan kokea parisuhteeseen tunkeutujina, mikä puolestaan johtaa aviotyytyväisyyden heikkenemiseen ja vanhemmuuden ambivalenttiin kokemiseen (Framo, 1994). Tyytyväisyyttä usein vähentää nimenomaan kotitöiden ja roolierojen lisääntyminen (Peterson, 1990).

Tätä vastoin jotkut tutkimukset ovat todenneet, että aviollinen tyytyväisyys ei ole vähentynyt, kun perheeseen on syntynyt lapsi (Kurdek, 1983, 1993). Lewisin (1988) mukaan vuorovaikutussuhteen pysyvyys liittyy parisuhteisiin, joissa puoliset näkevät

vaivaa sen eteen, että heidän parisuhteensa säilyisi hyvänä. Kurdek lisäksi esittää, että raportoitu tyytymättömyys liittyy pikemminkin normaaliin aviolliseen kehitykseen, jossa intensiteetti ja aviollinen interaktio koetaan aiempaa negatiivisempänä, kuin vauvan tulon aiheuttamiin vaikutuksiin (Kurdek, 1991). Aviollisen tyytyväisyyden on todettu yleensäkin vähenevän puolisoitten välillä keskinäisessä yksimielisyydessä, tyytyväisyydessä ja affektiivisessä ilmaisussa (Kurdek, 1983, 1993). Lisäksi on todettu puolisoitten uskoutuvan toisilleen yhä harvemmin aviovuosien kertyessä, mitä voidaan pitää läheisyyden ja luottamuksen vähenemisenä parisuhteessa (Tolkki-Nikkonen, 1990). Tämän tyyppisiä muutoksia Prosky (1991) pitää normaaleina, aviollisen elämän kehitykseen kuuluvina ilmiöinä, jossa pariskunta kamppailee fuusion ja itsenäisyyden välillä.

Johtuen siitä, että vanhemmuus on kulttuurissamme romantisoitu samalla tapaa kuin avioliittokin, vanhemmat ovat usein hämmästyneitä siitä, miten lapsesta huolehtiminen vaikuttaa heidän avioliittoonsa (Framo, 1994), heihin itseensä (Lewis, 1988) ja heidän elämäntyyliinsä. Keskeiseksi teemaksi uusilla vanhemmilla nouseekin kysymys siitä, kuka huolehtii kenestäkin uudessa pehekonstellaatiossa (Clulow, 1991). Useimmat vanhemmat toki kokevat, että lapsen saamisen hyödyt ovat suuremmat kuin sen haitat. Lapset haastavat vanhemmat löytämään itsestään uusia ulottuvuuksia ja vanhemmuus voi olla yksi elämän rikastuttavimmista kokemuksista (Framo, 1994). Näin ollen lapsen tulo on sekä yhdistävä että erottava tekijä kaikissa avioliitoissa.

Vanhemmuuden tutkimuksen yhteydessä on alettu kiinnostua transitiosta isyyteen, jonka pohjalta isän rooli tasavertaisena kasvattajana äidin rinnalla on saanut täysin uutta merkitystä. On alettu luopua ns. äitimyytistä, jonka miehet ja naiset ovat luoneet yhdessä säilyttäen vastuun lapsen kasvatuksesta pelkästään äidille (Esko, 1984). Tämä jättää isän ulkopuoliseksi ja etäiseksi hahmoksi omassa perhekontekstissaan.

Tutkimuksissa on keskitytty nimenomaan vanhemmuuden siirtymään ja lapsi-isäsuhteen kehittymiseen. Perheen systeemiperspektiivi on tutkimuksissaan kiinnittänyt erityistä huomiota triadiin ja lähtöperheen (family-of-origin) vaikutuksiin isyyden muotoutumisessa. Tutkimuksissa korostunee ajatus isyydestä psyykkisenä suhteena lapseen, joka alkaa lapsen elämän alusta asti (Krampe & Fairweather, 1993). Joidenkin

tutkimusten mukaan tämä suhde saa alkunsa jo vaimon raskauden aikana (Bozett, 1985). Näin ollen voidaan puhua "odottavasta isästä".

Miehen elämänkaareissa transition isyyteen voidaan ajatella alkavan siitä, kun vaimon raskaus on todettu. Tänä aikana mies tekee päätöksiä, jotka auttavat häntä sopeutumaan paremmin vanhemmuuteen. Nämä päätökset voivat kuitenkin olla stressaavia, koska ne usein pitävät sisällään muita, usein työhön liittyviä, vaatimuksia (Bozett, 1985). Tässä mielessä transitio isyyteen voi pitää sisällään ambivalentteja ja keskenään ristiriitaisia tunteita. Näin usein transitio vanhemmuuteen saattaa asettaa isän ja äidin toisistaan siinä määrin eriäviin tilanteisiin lapsen huolehtimisessa, että he saattavat kokea joutuneensa täysin eri kehitysvaiheisiin ja tämän kautta myös erilleen toistensa kokemismaailmasta. Tästä johtuen miesten osallistuminen lasten hoitoon voi olla ratkaisevaa sen suhteen, että miehen ja naisen kehitys pysyisi synkreettisenä ja jotta tyydyttävä suhde aviopuolisoiden välillä voisi jatkua (Hawkins, 1993).

Miehen rooli on kokenut suuria muutoksia viimeisten vuosikymmenien aikana. Isän roolista kirjoitettiin vielä 1970 - luvulla, että ne isät, jotka etsivät aktiivista osallistumista isyyteen kokivat olevansa konfliktissa yhteiskunnassa vallitsevien perinteisten arvojen kanssa koskien miehen roolia (Resnick, Resnick, Packer & Wilson, 1978). Erityisen ongelmalliseksi koettiin se, että rooliodotuksia ei oltu määritelty tarkasti ja miehille ei ollut riittävästi tarjolla sellaista informaatiota ja tukea, joka auttaisi ymmärtämään paremmin henkilökohtaista muutosta transitiossa isyyteen (Resnick ym., 1978). Huolimatta siitä, että vieläkin korostetaan sitä, miten instrumentaalinen (instrumental) rooli on miehille ensisijaisen tärkeä, niin vaikuttaa kuitenkin siltä, että miehet yhä enenevässä määrin korostavat ilmaisevaa (expressive) rooliaan (Bozett, 1985). Onkin esitetty, että odottavan isän kyky fantasioida ja suunnitella tulevaisuutta isänä on tärkeä tekijä vaikuttaen hänen kykyynsä muodostaa tyydytystä tuottava, paternaalinen (paternal) rooli (Panzarine & Elster, 1983).

Tutkimusten mukaan parisuhteen hyvä laatu vaikuttaa myönteisellä tavalla isän vanhemmuuden kokemiseen. On todettu, että isät, joilla on harmoninen vuorovaikutus puolisonsa kanssa auttavat lapsiaan myönteisellä tavalla ja osoittavat heille emotionaalista tukea (Goldberg & Easterbrook, 1984). Samansuuntaisesti läheisissä ja luottamuk-

sellisissa avioliitoissa elävillä isillä on myönteisemmät asenteet vauvojaan kohtaan kuin etäisemmissä ja epäluottamuksellisemmissä avioliitoissa elävillä isillä (Owen ym., 1989).

Joidenkin tutkimusten mukaan parisuhteen huono laatu vaikuttaa kielteisemmin isän kuin äidin käyttäytymiseen. Saattaa olla, että äidit pyrkivät kompensoimaan epätydyttävää parisuhdettaan keskittymällä yhä tiiviimmin lapsiinsa, kun taas isät helposti vetäytyvät etäämmälle perheestä. On myös mahdollista, että parisuhde vaikuttaa enemmän miehen rooliin isänä, koska isän rooli ei ole yhtä selkeästi määritelty kuin äidin rooli (Belsky, 1990). Samansuuntaisesti Broomin on todennut, että isän psykologinen hyvinvointi liittyy vaimon käyttäytymiseen ja psykologinen hyvinvointi ennustaa isän sensitiivistä käyttäytymistä lastaan kohtaan (Broom, 1994).

Henkilökohtaisten tavoitteiden merkitys transitiossa isyyteen on tärkeä, koska yksilön päämäärät vaikuttavat siihen, kuinka hän suuntautuu ja toimii kohdatessaan uusia ja haasteellisia elämäntilanteita ja tehtäviä (Cantor, 1990; Nurmi ym., 1995). Näin ollen henkilökohtaiset tavoitteet vaikuttavat välillisesti siihen, miten mies kokee onnistuvansa tai epäonnistuvansa erilaisilla, hänelle tärkeillä elämänalueilla, joista isyys ja parisuhde ovat oleellisia kyseisenä aikakautena.

On perusteltua väittää, että prioriteetit ihmisten tavoitteissa muuttuvat läpi koko ihmisen elämänkaaren (Stewart & Haley, 1989). Tavoitteita ja ihmisten elämäntehtäviä on hyödyllistä tutkia nimenomaan elämän suurten transitioiden aikana. Ihmiset kokevat, että on helpompaa raportoida tavoitteitaan siirtyessään uusiin ympäristöihin, suhteisiin ja kehityksellisiin periodeihin. Transitiot tuovat tavoitesuuntautuneet pyrkimykset pintaan, koska luultavasti sitä kautta pyritään saavuttamaan jotain kontrollia uuteen elämäntilanteeseen nähden (Cantor, 1990).

2. TUTKIMUSONGELMAT JA HYPOTEEESIT

Tässä tutkielmassa selvitetään miehen henkilökohtaisten tavoitteiden ja huolien yhteyttä hänen aviolliseen tyytyväisyyteensä hänen käydessään läpi transiota isyyteen.

Tutkimuskysymyksiä on kaksi:

1. Missä määrin aviollinen tyytyväisyys ennustaa/selittää henkilökohtaisten tavoitteiden/huolien sisältöjä? Voidaan olettaa, että tyytyväisyys parisuhteeseen lisää tavoitteita, jotka liittyvät isänä olemiseen (Goldberg & Easterbrook, 1984; Owen ym., 1989) perheeseen sitoutumiseen (Belsky, 1990) ja parisuhteen säilyttämiseen hyvänä (Lewis, 1988). Voidaan myös olettaa, että tyytymättömyys parisuhteeseen lisää huolia, jotka liittyvät itseen (Hooker ym., 1996), koska huonon parisuhteen on todettu liittyvän negatiiviseen ja tunkeilevaan isänä olemiseen (Belsky ym., 1991). Vastaavasti tyytyväisyyden parisuhteeseen voidaan olettaa alentavan isyyteen liittyviä huolia (Broom, 1994). Tyytymättömyys parisuhteeseen voi lisätä myös varallisuuteen liittyviä huolia (Kasser & Ryan, 1993).

2. Missä määrin henkilökohtaisten tavoitteiden/huolien sisällöt ennustavat/selittävät aviollista tyytyväisyyttä? Voidaan otaksua, että sitoutuminen tärkeään parisuhteeseen, perheen perustaminen ja työ ovat tärkeitä tavoitteita miehelle varhaisaikuisuuden (iässä 22-40) aikana johtuen siitä, että (Bozett, 1985) ne ovat kyseiseen ikäkauteen liittyviä tärkeitä kehityksellisiä tehtäviä ja rooliodotuksia (Nurmi, 1992). Näiden tavoitteiden voisi ajatella ennustavan korkeaa aviollista tyytyväisyyttä. Vastaavasti voisi otaksua, että huolet eivät ole omiaan lisäämään aviollista tyytyväisyyttä, koska huolehtimisella ja murehtimisella on taipumus vähentää hyvinvointia sekä yksilö että parisuhde tasolla.

3. MENETELMÄT

3.1. Tutkittavat ja tutkimusasetelma

Tämä tutkielma on osa Nyytti-tutkimusta, joka aloitettiin vuonna 1996. Tällöin kaikkien Vantaan äitiysneuvoloiden terveydenhoitajat ottivat järjestyksessä kymmenen ensimmäistä äitiä mukaan tutkimukseen. Tässä tutkielmassa tutkitaan näiden äitien puolisoita. Heitä oli tutkimuksessa alunperin mukana 277. Isät olivat iältään 17 - 59 -vuotiaita ($M = 30.85$, $SD = 6.00$). Heistä 78.2%:lla oli jo entuudestaan lapsia.

Nyytti-tutkimus on pitkittäistutkimus, jossa on ollut 3 eri mittauskertaa. Tutkittavat täyttivät ensimmäisen kyselylomakkeen vaimon raskauden alkuvaiheessa (12. raskausviikko), toisen vaimon odotuksen loppuvaiheilla (36. raskausviikko) ja viimeisen hänen synnytyksensä jälkeen (3 kuukautta synnytyksen jälkeen). He vastasivat kyselyyn joko äitiyspoliklinikalla tai kotona. Ensimmäisessä mittauksessa isiä oli 277, toisessa 214, kolmannessa 211.

3.2. Mittarit

Tavoitteet ja huolet

Tutkittavien tavoitteita ja huolia arvioitiin henkilökohtaisten projektien menetelmällä (Little, 1983; Salmela-Aro, 1997) kysymällä tutkittavan elämäntavoitteista seuraavalla tavalla: "Jokaisella ihmisellä on meneillään erilaisia pyrkimyksiä, hankkeita, toiveita, tavoitteita tai henkilökohtaisia projekteja. Ne voivat liittyä mihin tahansa elämänaluee-

seen kuten itseesi, työhön, opiskeluun, parisuhteeseen, lapsiin, ystäviin tai harrastuksiin. Kirjoita nyt alla olevaan tilaan kolme sinun tämänhetkistä omaa tavoitettasi/projektiasi". Tutkittavien huolia vastaavasti arvioitiin kysymällä tutkittavien huolista seuraavalla tavalla: "Jokaisella ihmisellä on myös erilaisia huolia, pelkoja tai hankalia asioita. Kirjoita nyt alla olevaan tilaan kolme sinun tämänhetkistä omaa huoltasi tai pelkoasi".

Vastaukset luokiteltiin sekä tavoitteiden että huolien sisällön mukaan kahteenkymmeneen seitsemään (27) eri luokkaan. Tässä tutkielmassa keskityttiin (1) koulutukseen ja työhön, (2) perheeseen, (3) varallisuuteen ja (4) itseen liittyviin tavoitteisiin sekä huoliin. Koulutus ja työ tavoitteet pitivät sisällään sen tyyppisiä vastauksia kuin "Pääsin urallani eteenpäin", "Saisin lopputyöni tehtyä" jne. Perheeseen liittyviä tavoitteita ovat mm. "Avioliitto pysyisi hyvänä", "Kasvattaisin lastani oikein". Varallisuuteen liittyviä tavoitteita on mm. "Oman asunnon hankinta", "Auton vaihto". Itseen liittyvät tavoitteet tarkoittivat sen tyyppisiä asioita, jotka liittyvät omaan itseen ja persoonaan, kuten "itseni kehittäminen paremmaksi ihmiseksi". Koulutus ja työ huolet sen sijaan pitävät sisällään sentyyppisiä vastauksia kuin: "En saisi lopputyötäni päätökseen", "Jäisin työttömäksi". Perheeseen liittyviä huolia on esim. "Parisuhde ei kestä". Varallisuuteen liittyviä huolia on esim. "Palkka ei riitä elättämään perhettä". Itseen liittyviä huolia on esimerkiksi "Taannun henkisesti", "Tulen katkeraksi ihmiseksi".

Sisältöluokkien koodauksen reliabiliteetti todettiin suorittamalla sokkokoodaus 270:lle tutkimuksen 1., 2. ja 3. vaiheen tavoitteiden ja huolien sisältöluokitukselle. Sokkokoodaajat olivat samaa mieltä ensimmäisen mittauskerran tavoitteiden sisällöstä 95.8 %:ssa tapauksista ja huolien sisällöstä 96.0 %:ssa tapauksista, toisen mittauskerran isien tavoitteiden sisällöstä 95.3 %:ssa tapauksista ja huolien suhteen 95.2% tapauksista sekä edelleen kolmannen mittauskerran isien tavoitteiden sisällöstä 94.7%:ssa tapauksista ja huolien sisällöstä 89.7%:ssa tapauksista.

Tavoitteiden ja huolien määrät eri mittauskerroilla on esitetty liitteissä 1 ja 2.

Aviollinen tyytyväisyys

Aviollista tyytyväisyyttä mitattiin Dyadic Adjustment Scale -mittarin (Spanier, 1976) suomennetulla versiolla (Salmela-Aro, 1997). Mittari koostui 31:sta väitteestä (liite 3). Aikaisemmassa tutkimuksessa mittarin väitteet on jaettu faktorianalyysin pohjalta neljään eri ala-skaalaan, jotka ovat seuraavat:

(1) Aviollinen yksimielisyys (dyadic consensus)(kysymykset 1-3, 7-15). Tällä arvioitiin aviollista tyytyväisyyttä kysymällä, missä määrin puolisoiden (tai avopuolisoiden) välillä on ristiriitoja tiettyjen väittämien suhteen, jotka liittyivät erilaisiin elämän alueisiin (kuten esim. raha-asioihin, virkistäytymiseen jne.)

(2) Affektien ilmaisu (affectional expression)(kysymykset 6, 28, 29). Tällä arvioitiin sitä, kuinka usein tietyt asiat aiheuttavat erimielisyyttä tai ovat ongelmallisia puolisoiden välillä (kuten esim. rakkauden osoittamisen puute ja liian suuri väsyneisyys seksiin).

(3) Tyytyväisyys (dyadic satisfaction) (kysymykset 16-22, 30-31). Tällä henkilöä pyydettiin arvioimaan senhetkistä tyytyväisyyden astetta parisuhteeseen. Kysyttiin myös, kuinka usein pariskunta on keskustellut tai harkinnut eroa. (esim. Kuinka usein riitelette keskenänne?).

(4) Koheesio (dyadic cohesion)(kysymykset 23-27). Tällä arvioitiin sitä, kuinka usein tietyt asiat tapahtuvat puolisoiden välillä kuten, kiinnostava ja stimuloiva ajatusten vaihto ja kuinka usein he työskentelevät yhdessä. (esim. Käyttökö yhdessä kodin ulkopuolisissa tilaisuuksissa ja harrastuksissa?).

Johtuen siitä, että faktorianalyysi tuotti erilaiset faktorirakenteet eri mittauskerroilla, päädyttiin tässä tutkielmassa käyttämään summamuuttujaa, joka oli muodostettu aviollista tyytyväisyyttä (dyadic adjustment scale) mittaavan mittarin kaikista väittämis-

tä. Reliabiliteetit (Cronbachin alfa) summamuuttujalle eri mittauskerroilla olivat 0.89, 0.89 ja 0.90.

4. TILASTOLLISET ANALYYSIT JA TULOKSET

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin toisaalta isien tavoitteiden ja aviollisen tyytyväisyyden välisiä kausaalisia yhteyksiä ja toisaalta isien huolien ja aviollisen tyytyväisyyden välisiä yhteyksiä polykoristen korrelaatiokertoimien ja LISREL-8 -ohjelmalla tehtyjen polkumallien avulla. Analyysit tehtiin GLS-menetelmällä, sillä tämä menetelmä sallii tutkittavien muuttujien lievän poikkeaman normaalijakaumasta (Nummenmaa, Konttinen, Kuusinen & Leskinen, 1997).

4.1. Aviollisen tyytyväisyyden ja tavoitteiden väliset yhteydet

Polykoriset korrelaatiokertoimet tavoitteiden ja aviollisen tyytyväisyyden välillä on esitetty taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Aviollisen tyytyväisyyden ja tutkittavien tavoitteiden väliset polykoriset korrelaatiot.

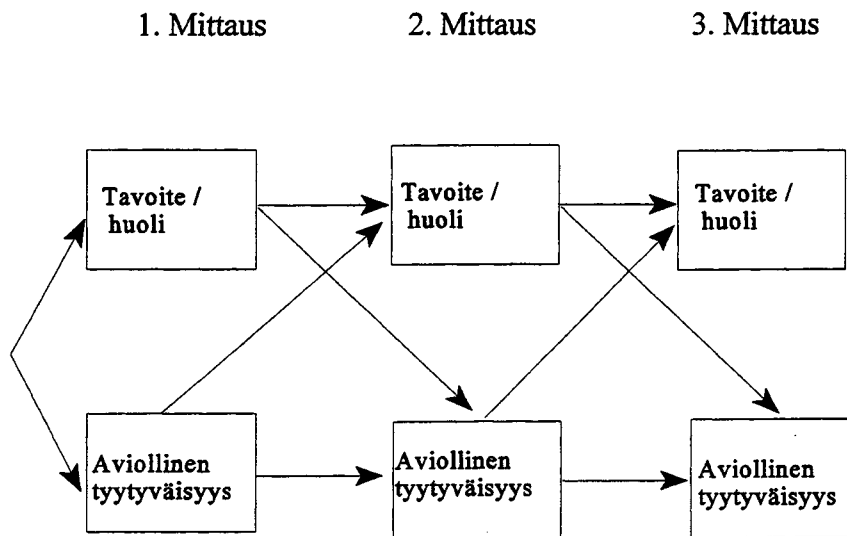
Tavoite / mittauskerta	Aviollinen tyytyväisyys		
	aika 1	aika 2	aika 3
Koulutus			
1	.07	.11	.00
2	-.01	-.07	-.07
3	.14*	.17*	.05
Varallisuus			
1	-.10	-.16*	-.07
2	-.18**	-.24**	-.17*
3	-.22**	-.28**	-.29**
Perhe			
1	-.05	-.07	-.05
2	.09	.16*	.06
3	.07	-.02	.09
Itse			
1	-.08	.05	-.11
2	.05	.02	.06
3	.21**	.14*	.10

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Korrelaatiokertoimista voidaan nähdä, että tässä tutkimuksessa aviollinen tyytyväisyys oli negatiivisessa yhteydessä varallisuuteen liittyviin tavoitteisiin kaikilla mittauskerroilla. Lisäksi sekä raskauden alkuvaiheen aviollinen tyytyväisyys että raskauden loppuvaiheen aviollinen tyytyväisyys olivat positiivisesti yhteydessä synnytyksen jälkeisiin koulutukseen ja työhön sekä itseen liittyviin tavoitteisiin. Aviollisen tyytyväisyyden ja perheeseen liittyvien tavoitteiden väliltä löytyi vain yksi tilastollisesti merkitsevä yhteys: raskauden loppuvaiheen aviollinen tyytyväisyys korreloi positiivisesti synnytyksen jälkeisiin perheeseen liittyviin tavoitteisiin.

Korrelaatiokertoimien tarkastelun jälkeen lähdettiin testaamaan polkumalleja, joissa tutkittiin toisaalta tavoitteiden vaikutusta aviolliseen tyytyväisyyteen ja toisaalta aviollisen tyytyväisyyden yhteyttä tavoitteisiin. Polkumalleja tehtiin neljä, joista ensimmäisessä tutkittiin isien koulutukseen ja työhön liittyvien tavoitteiden, toisessa varalli-

suuteen, kolmannessa perheeseen, ja neljännessä itseen liittyvien tavoitteiden yhteyttä aviolliseen tyytyväisyyteen transition aikana. Skemaattinen malli on esitetty kuvassa 1.

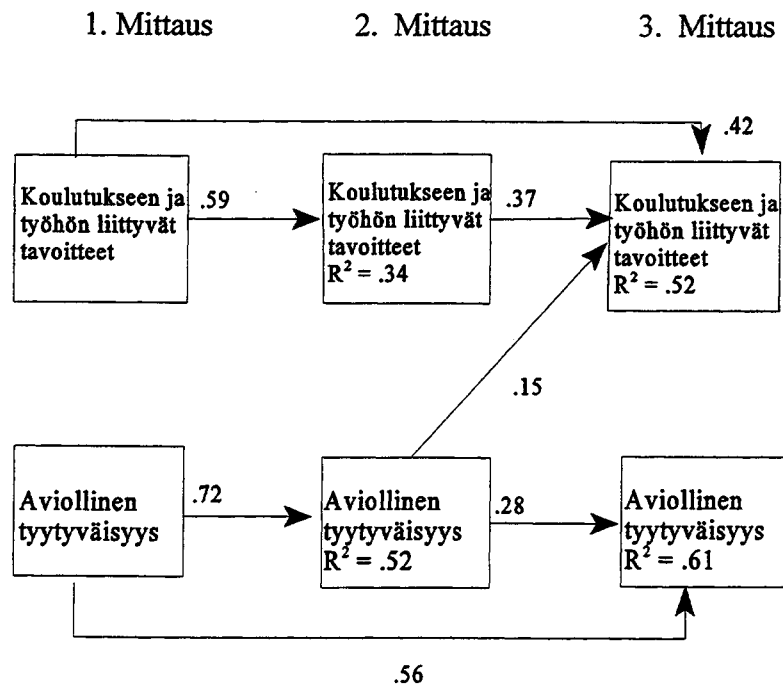

KUVA 1. Skemaattinen esitys polkumallista.

Aviollinen tyytyväisyys ja koulutukseen liittyvät tavoitteet

Ensimmäisessä mallissa tarkasteltiin aviollisen tyytyväisyyden ja koulutukseen liittyvien tavoitteiden välisiä yhteyksiä. Testattaessa mallia modifikaatioindeksit ehdottivat (1) ensimmäisen ja viimeisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden välisen yhteyden estimoimista, (2) ensimmäisen ja viimeisen mittauskerran koulutustavoitteiden välisen yhteyden estimoimista ja (3) toisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden ja koulutustavoitteiden jäännösten välisten kovarianssien vapauttamista (estimaatti -.10). Näiden jälkeen testattava malli sopi aineistoon hyvin ($\chi^2(3) = 2.71, p = .44; RMSEA = .00; GFI$

= 1.00). Tilastollisesti merkitsevät yhteydet on esitetty kuvassa 2.

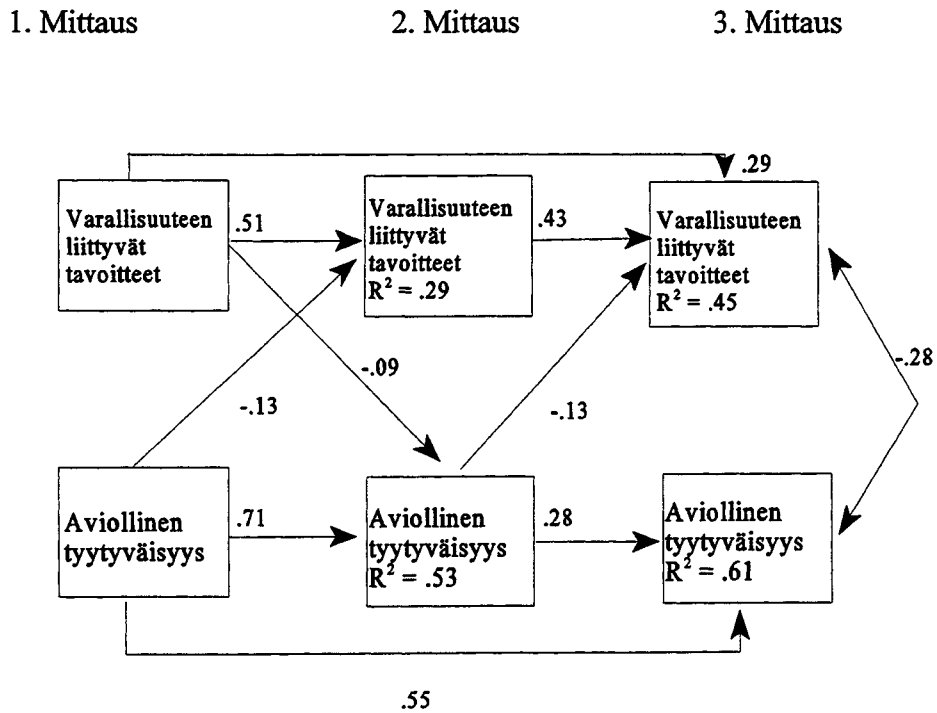

KUVA 2. Aviollisen tyytyväisyyden ja koulutukseen ja työhön liittyvien tavoitteiden väliset yhteydet transition aikana.

Tulokset osoittivat, että sekä aviollinen tyytyväisyys että koulutukseen ja työhön liittyvät tavoitteet olivat suhteellisen pysyviä transition aikana. Oletettuja yhteyksiä aviollisen tyytyväisyyden ja tavoitteiden välillä löytyi vain yksi: raskauden loppupuolen aviollinen tyytyväisyys ennusti myöhempää koulutukseen ja työhön suuntautumista. Mitä tyytyväisempiä isät siis olivat avioliittoonsa vaimon raskauden loppuvaiheessa, sitä enemmän heillä oli lapsen syntymän jälkeen koulutukseen ja työhön liittyviä tavoitteita.

Aviollinen tyytyväisyys ja varallisuuteen liittyvät tavoitteet

Testattava malli sopi aineistoon hyvin myös varallisuuteen liittyvien tavoitteiden kohdalla sen jälkeen, kun modifikaatioindeksien mukaisesti (1) estimoitiin ensimmäisen ja viimeisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden välinen yhteys, (2) estimoitiin ensimmäisen ja viimeisen mittauskerran varallisuustavoitteiden välinen yhteys ja (3) vapautettiin viimeisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden ja varallisuustavoitteiden välinen korrelaatio ($\chi^2(3) = 4.22$; $p = .24$; RMSEA = .04; GFI = .99). Tilastollisesti merkitsevät yhteydet on esitetty kuvassa 3.

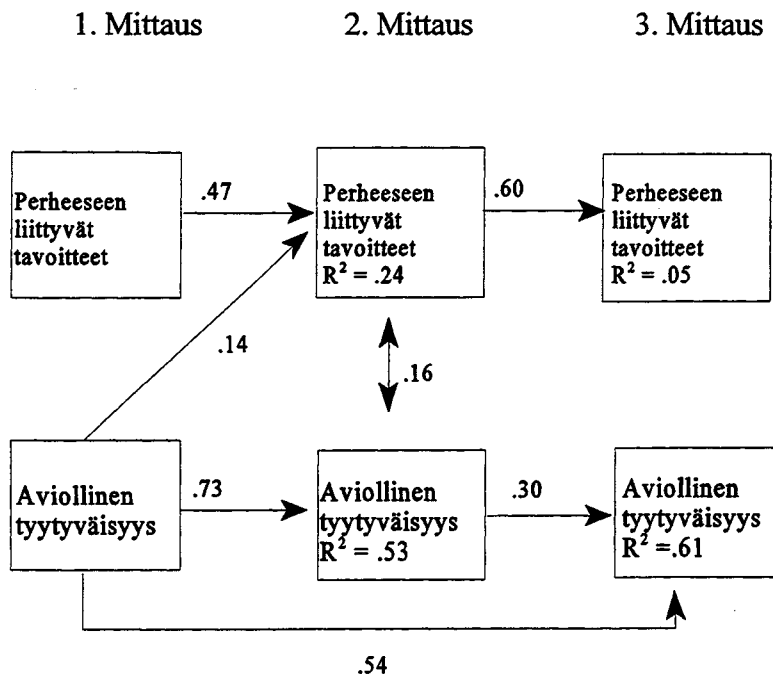

KUVA 3. Aviollisen tyytyväisyyden ja varallisuustavoitteiden väliset yhteydet transiti-on aikana.

Kuvasta 3 voidaan nähdä jälleen, että sekä aviollinen tyytyväisyys että varallisuuteen liittyvät tavoitteet olivat suhteellisen pysyviä. Tulokset osoittavat myös, että aviollinen tyytyväisyys ennusti myöhempiä varallisuuteen liittyviä tavoitteita: mitä tyytyväisempi isä oli avioliittoonsa raskauden alkuvaiheessa, sitä vähemmän hänellä oli varallisuuteen liittyviä tavoitteita raskauden loppuvaiheessa. Samoin, mitä tyytyväisempi isä oli liittoonsa raskauden loppuvaiheessa, sitä vähemmän hänellä oli varallisuuteen liittyviä tavoitteita raskauden jälkeen. Raskauden alkuvaiheen varallisuustavoitteet olivat lisäksi yhteydessä myöhempään aviolliseen tyytymättömyyteen: mitä enemmän isällä oli varallisuuteen liittyviä tavoitteita vaimon raskausajan alkuaikoina, sitä tyytymättömämpi hän oli liittoonsa raskausajan loppuvaiheessa. Lisäksi isän varallisuustavoitteet lapsen syntymän jälkeen korreloivat negatiivisesti samanaikaiseen aviolliseen tyytyväisyyteen.

Aviollinen tyytyväisyys ja perheeseen liittyvät tavoitteet

Testattaessa mallia perhetavoitteiden kohdalla modifikaatioindeksit ehdottivat, että (1) ensimmäisen ja viimeisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden välisen yhteyden estimointi, (2) raskauden loppuvaiheen perhetavoitteiden ja raskauden jälkeisten perhetavoitteiden jäännösten välisen kovarianssin vapauttaminen (estimaatti $-.26$), (3) raskauden loppuvaiheen aviollisen tyytyväisyyden ja perhetavoitteiden välisen korrelaation vapauttaminen ja (4) raskauden jälkeisen aviollisen tyytyväisyyden ja perhetavoitteiden jäännösten välisen kovarianssin vapauttaminen (estimaatti $.07$) parantaisivat mallia. Nämä lisättiin malliin, jonka jälkeen malli sopi aineistoon hyvin ($\chi^2(2) = 4.69$; $p = .10$; RMSEA = $.07$; GFI = $.99$). Tilastollisesti merkittävät yhteydet on esitetty kuvassa 4.

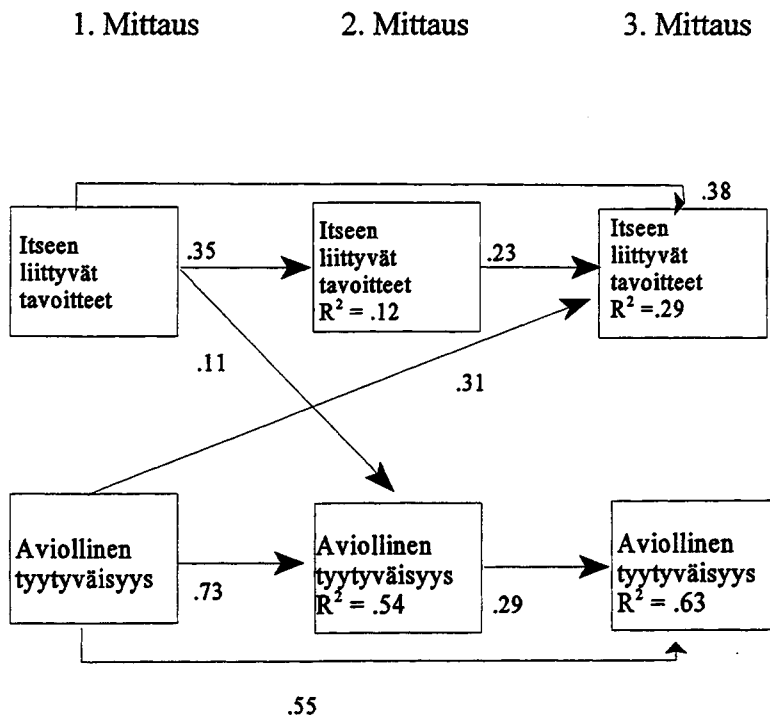

KUVA 4. Aviollisen tyytyväisyyden ja perheeseen liittyvien tavoitteiden väliset yhteydet transition aikana.

Kuvasta 4 voidaan nähdä, aviollisen tyytyväisyyden ja perhetavoitteiden pysyvyyden lisäksi, että raskauden alkuvaiheen aviollinen tyytyväisyys ennusti myöhempää perheeseen suuntautumista. Mitä tyytyväisempi isä oli liitossaan raskauden alkuaikoina, sitä enemmän hänellä oli perheeseen liittyviä tavoitteita raskauden loppupuolella. Raskauden loppuvaiheen aviollinen tyytyväisyys lisäksi korreloi positiivisesti saman aikaisiin perhetavoitteisiin.

Aviollisen tyytyväisyys ja itseen liittyvät tavoitteet

Testattaessa mallia itseen liittyvien tavoitteiden kohdalla, modifikaatioindeksit ehdottivat jälleen (1) ensimmäisen ja viimeisen mittauksen aviollisen tyytyväisyyden välisen yhteyden estimoimista, (2) ensimmäisen ja viimeisen mittauksen tavoitteiden välisen yhteyden estimoimista, (3) ensimmäisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden ja viimeisen mittauskerran tavoitteiden välisen yhteyden estimoimista. Yhteyksien estimoinnin jälkeen malli sopi aineistoon kohtalaisen hyvin ($\chi^2(3) = 8.20$; $p = .04$; RMSEA = .08; GFI = .99). Tilastollisesti merkitsevät yhteydet on esitetty kuvassa 5.

KUVA 5. Aviollisen tyytyväisyyden ja itseen liittyvien tavoitteiden väliset yhteydet transition aikana.

Sekä itseen liittyvät tavoitteet että aviollinen tyytyväisyys osoittautuivat jälleen pysyviksi. Ensimmäisen mittauskerran tavoitteet ennustivat toisen mittauskerran tavoitteiden lisäksi viimeisen mittauskerran tavoitteita. Samoin ensimmäisen mittauskerran aviollinen tyytyväisyys ennusti toisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden lisäksi viimeisen mittauskerran aviollista tyytyväisyyttä.

Aviollisen tyytyväisyyden ja itseen liittyvien tavoitteiden väliltä löydettiin kaksi yhteyttä: (1) Raskauden alkuvaiheen tavoitteet ennustivat positiivisesti raskauden loppuvaiheen aviollista tyytyväisyyttä: mitä enemmän isällä oli itseen liittyviä tavoitteita vaimon raskauden alussa, sitä tyytyväisempi hän oli liitossaan raskauden lopussa. (2) Raskauden alkuvaiheen aviollinen tyytyväisyys ennusti itseen liittyviä tavoitteita lapsen syntymän jälkeen: mitä tyytyväisempi isä oli liittoonsa vaimon raskauden alkuvaiheessa, sitä enemmän hänellä lapsen syntymän jälkeen oli itseen liittyviä tavoitteita. Huomioitavaa on, että ensimmäisenä kuvattua yhteyttä ei ollut havaittavissa korrelaatiotasolla. Kyseessä saattaa siis olla monimutkaisempia yhdysvaikutuksia aikaisemman aviollisen tyytyväisyyden ja tavoitteiden välillä.

4.2. Aviollisen tyytyväisyyden ja huolien väliset yhteydet

Seuraavaksi tarkasteltiin aviollisen tyytyväisyyden ja huolien välisiä yhteyksiä transition aikana. Polykoriset korrelaatiokertoimet huolien ja aviollisen tyytyväisyyden välillä on esitetty taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Aviollisen tyytyväisyyden ja tutkittavien huolien väliset polykoriset korrelaatiot.

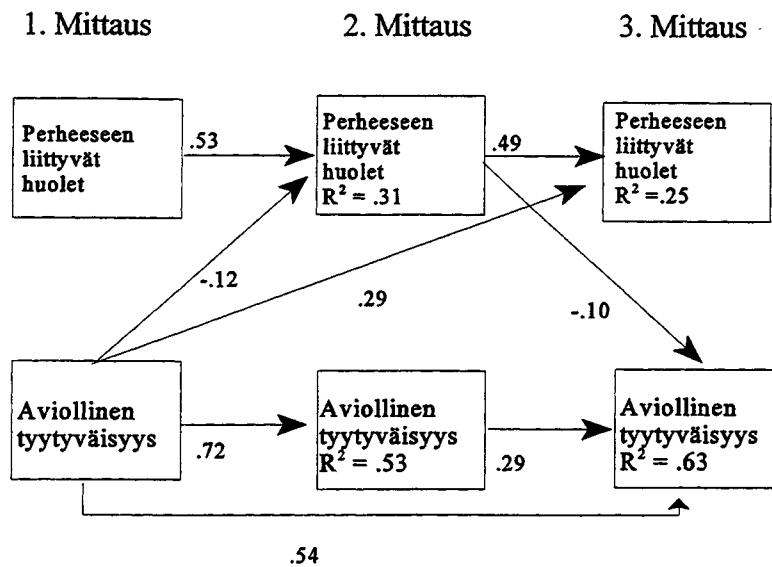
Huoli / mittauskerta	Aviollinen tyytyväisyys		
	aika 1	aika 2	aika 3
koulutus			
1	.03	-.01	-.02
2	.01	.07	.03
3	.14*	.13	.07
varallisuus			
1	-.01	-.08	-.15*
2	-.10	-.26**	-.26**
3	-.20**	-.26**	-.35**
perhe			
1	-.13	-.10	-.22**
2	-.18*	-.06	-.21**
3	.15*	.11	.07
itse			
1	-.14*	-.10	-.10
2	-.15*	-.14*	-.10
3	-.04	-.03	.01

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Korrelaatiokertoimista voidaan nähdä, että sekä isien varallisuuteen, perheeseen että itseen liittyvien huolien ja aviollisen tyytyväisyyden välillä oli negatiivisia yhteyksiä transition aikana. Poikkeuksen muodostaa raskauden alkuaajan aviollisen tyytyväisyyden lievä positiivinen yhteys raskauden jälkeisiin perhehuoliin. Seuraavaksi yhteyksiä tarkastellaan polkumallien avulla, joissa tutkitaan toisaalta huolien vaikutusta aviolliseen tyytyväisyyteen ja toisaalta aviollisen tyytyväisyyden yhteyttä huoliin (ks. kuva 1). Testattavista malleista esitellään vain varallisuus- ja perhehuolia koskevat mallit, sillä koulutukseen ja työhön sekä itseen liittyvien huolien kohdalla testattava malli ei sopinut aineistoon.

Aviollinen tyytyväisyys ja perheeseen liittyvät huolet

Testattaessa mallia perhehuolien ja aviollisen tyytyväisyyden välisistä yhteyksistä modifikaatioindeksit ehdottivat (1) ensimmäisen ja viimeisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden välisen yhteyden estimoimista ja (2) ensimmäisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden ja kolmannen mittauskerran perhetavoitteiden välisen yhteyden estimoimista. Yhteyksien estimoinnin jälkeen malli sopi aineistoon hyvin ($\chi^2(4) = 8.27$, $p = .08$; RMSEA = .07; GFI = .99). Tilastollisesti merkitsevät yhteydet on esitetty kuvassa 6.

KUVA 6. Aviollisen tyytyväisyyden ja perheeseen liittyvien huolien väliset yhteydet transition aikana.

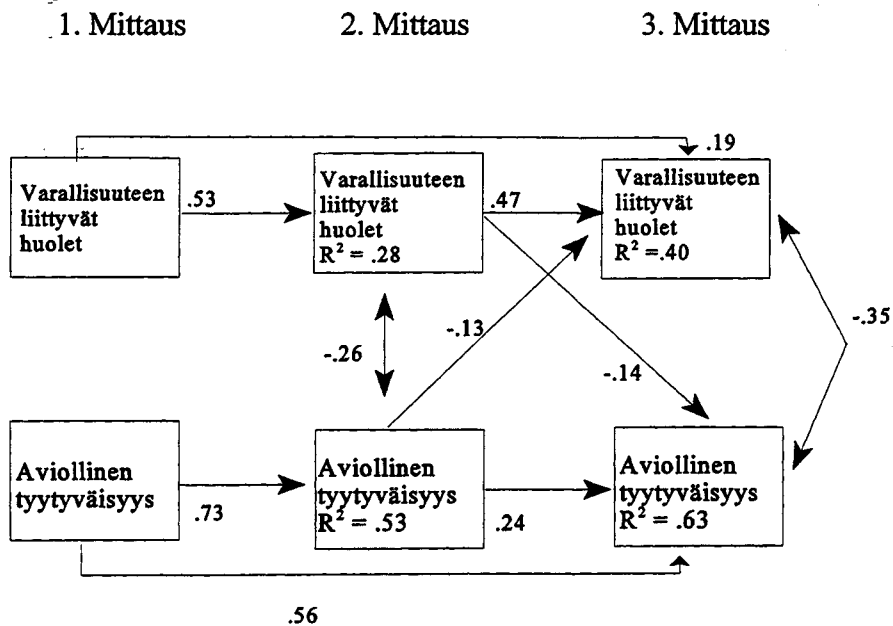
Tulokset osoittivat, että aviollisen tyytyväisyyden ja perhehuolien pysyvyyden lisäksi raskauden alkuaajan aviollinen tyytyväisyys oli yhteydessä sekä raskauden loppuvaiheen että lapsen syntymän jälkeisiin perhehuoliin. Huomioitavaa kuitenkin on, että

nämä yhteydet olivat toisiinsa nähden vastakkaisia: mitä tyytyväisempi isä oli avioliittoonsa vaimon raskauden alussa, sitä vähemmän hänellä oli perhehuolia ennen lapsen syntymää, mutta sitä enemmän hänellä oli perhehuolia lapsen syntymän jälkeen. Lisäksi perhehuolet raskauden loppuvaiheessa ennustivat aviollista tyytymättömyyttä lapsen syntymän jälkeen: mitä enemmän isällä oli perhehuolia ennen lapsen syntymää, sitä tyytymättömämpi hän oli avioliittoonsa lapsen syntymän jälkeen.

Aviollinen tyytyväisyys ja varallisuuteen liittyvät huolet

Testattaessa mallia varallisuushuolien ja aviollisen tyytyväisyyden välisistä yhteyksistä modifikaatioindeksit ehdottivat jälleen (1) ensimmäisen ja viimeisen mittauskerran aviollisen tyytyväisyyden välisen yhteyden estimoimista, (2) toisen mittauskerran huolien ja aviollisen tyytyväisyyden korrelaation vapauttamista, (3) ensimmäisen ja viimeisen mittauskerran huolien välisen yhteyden estimoimista sekä (4) viimeisen mittauskerran huolien ja aviollisen tyytyväisyyden välisen korrelaation vapauttamista. Näiden jälkeen malli sopi aineistoon ($\chi^2(2) = 5.91, p=.05; RMSEA = .09; GFI = .99$). Tilastollisesti merkitsevät yhteydet on esitetty kuvassa 7.

Tulokset osoittivat, että raskauden loppuvaiheen aviollinen tyytyväisyys ennusti lapsen syntymän jälkeisiä varallisuushuolia: mitä tyytyväisempi isä oli avioliittoonsa raskauden alussa, sitä vähemmän hänellä oli varallisuuteen liittyviä huolia lapsen syntymän jälkeen. Samoin varallisuuteen liittyvät huolet vaimon raskauden loppuvaiheessa ennustivat aviollista tyytymättömyyttä lapsen syntymän jälkeen: mitä enemmän isällä oli varallisuuteen liittyviä huolia juuri ennen lapsen syntymää, sitä tyytymättömämpi hän oli avioliittoonsa lapsen syntymän jälkeen. Lisäksi aviollinen tyytymättömyys ja varallisuushuolet olivat toisiinsa yhteydessä sekä raskauden loppuvaiheessa että lapsen syntymän jälkeen.

KUVA 7. Aviollisen tyytyväisyyden ja varallisuuteen liittyvien huolien väliset yhteydet transition aikana.

4.3. Aviollisen tyytyväisyyden ja tavoitteiden / huolien muutos transition aikana

Seuraavaksi haluttiin tarkastella tapahtuuko (1) aviollisessa tyytyväisyydessä, (2) tavoitteissa, (3) huolissa tilastollisesti merkitsevää muutosta transition aikana ja onko muutos mahdollisesti riippuvainen siitä, onko isällä entuudestaan lapsia. Muutosten tutkimiseksi sekä aviolliselle tyytyväisyydelle että tutkittaville tavoitteille ja huolille tehtiin toistomittaus MANOVAT. Mittauskerran lisäksi analyysiin sisällytettiin muuttuja 'oliko lapsi ensimmäinen vai jo useampi (aikaisempi isänä olo)'.

Analyysit osoittivat, että muutosta tapahtui vain varallisuutta ja koulutusta koskevissa tavoitteissa. Varallisuustavoitteiden kohdalla vain mittauskerralla oli päävaikutusta ($F(2, 128) = 3.42, p < .05$): isät raportoivat varallisuuteen liittyviä tavoitteita vähem-

män juuri ennen lapsen syntymää kuin raskauden alkuvaiheessa tai raskauden jälkeen. Koulutustavoitteiden kohdalla havaittiin tilastollisesti merkitsevä interaktio "aikaisemman isänä olon" ja mittauskerran välillä ($F(2, 127) = 3.44, p < .05$). Kun analyysit suoritettiin erikseen niille isille, joilla ei ollut entuudestaan lapsia ja niille, joilla jo oli lapsia, havaittiin, että muutos koulutustavoitteissa oli merkitsevä ainoastaan isillä, joilla ei ollut aikaisempia lapsia ($F(2, 41) = 4.47, p < .05$): isät raportoivat toisella mittauskerralla vähemmän koulutustavoitteita kuin ensimmäisellä ($F(1, 45) = 8.40, p < .01$) tai kolmannella mittauskerralla ($F(1, 45) = 3.92, p < .05$) ja vähemmän kolmannella mittauskerralla kuin ensimmäisellä ($F(1, 45) = 4.12, p < .05$).

5. POHDINTA

Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää, kuinka isien henkilökohtaiset tavoitteet ja aviollinen tyytyväisyys sekä henkilökohtaiset huolet ja aviollinen tyytyväisyys ovat yhteydessä toisiinsa ajanjaksona, jolloin perheeseen syntyy uusi lapsi. Tutkimushypoteesien mukaisesti oletettiin, että henkilökohtaiset tavoitteet selittävät aviollista tyytyväisyyttä ja aviollinen tyytyväisyys selittää henkilökohtaisia tavoitteita. Samoin oletettiin, että huolet selittävät aviollista tyytymättömyyttä ja aviollinen tyytymättömyys selittää huolia. Tulosten tarkastelu osoitti, että ennen kaikkea aviollinen tyytyväisyys ennusti ja selitti henkilökohtaisia tavoitteita. Henkilökohtaiset tavoitteet eivät juurikaan selittäneet aviollista tyytyväisyyttä. Aviollinen tyytyväisyys ennusti koulutus ja työ-, varallisuus-, perhe-, sekä itseen liittyviä tavoitteita. Tulokset aviollisen tyytyväisyyden ja huolien välisestä suhteesta sen sijaan osoittivat vastavuoroisia vaikutuksia: huolet ennustivat negatiivisesti aviollista tyytyväisyyttä ja myös aviollinen tyytyväisyys ennusti ja selitti huolia.

Tässä tutkimuksessa aviollinen tyytyväisyys sinänsä ei muuttunut. Lewis (1988)

onkin todennut, että suhteen vahvuus ennen vanhemmuutta ennustaa suhteen laatua myöskin lapsen syntymän jälkeen. Myös Kurdek (1983; 1993) on tutkimuksissaan todennut, ettei lapsen syntymä ole vähentänyt tyytyväisyyttä parisuhteeseen. Myös huolet ja tavoitteet näyttivät ennustavan samanlaisia huolia ja tavoitteita myöhemmin. Tätä tukee joidenkin tutkijoiden ajatukset siitä, että tavoitteet ovat suhteellisen pysyviä ja tietyn tyyppinen orientoituminen elämässä on erityisesti luonteeltaan jatkuvaa (Emmons, 1992). Muutosta tapahtui vain varallisuutta ja koulutusta koskevissa tavoitteissa. Vähiten isät raportoivat varallisuuteen liittyviä tavoitteita juuri ennen lapsen syntymää. Myöskin juuri ennen lapsen syntymää ne isät, joilla ei ollut entuudestaan lapsia raportoivat koulutukseen ja työhön liittyviä tavoitteita vähemmän kuin muilla mittauskerroilla. Nämä tutkimustulokset osoittavat sen, että miehillä on perinteisiä, instrumentaalisia tavoitteita (varallisuus ja työ) vähiten juuri ennen lapsen syntymää. Tämä saattaa kertoa siitä, että "odottava isä" ei tässä vaiheessa pidä niinkään tärkeänä kodin ulkopuolella olevia asioita vaan pikemminkin suuntautuu perheeseensä ja tulevaan isyyteen.

Tavoitteiden määrät tässä tutkimuksessa jakaantuivat siten, että koulutukseen ja työhön liittyviä tavoitteita raportoitiin eniten. Tämän jälkeen raportoitiin perheeseen liittyviä tavoitteita. Kolmanneksi mainittiin varallisuuteen liittyviä tavoitteita. Itseen liittyviä tavoitteita mainittiin vähiten. Hooker ym. (1996) totesivat samanlaisen jakautumisen tavoitteiden kohdalla. Tässä tutkimuksessa miehet ilmoittivat suurimmat huolen aiheensa liittyväksi koulutukseen ja työhön. Tämän jälkeen he raportoivat varallisuuteen liittyviä huolia. Kolmanneksi eniten he ilmoittivat perheeseen liittyviä huolia. Itseen liittyviä huolia oli vähiten. Yllättävältä huolien kohdalla tuntui tulos, että miehillä on varallisuuteen liittyviä huolia kaiken kaikkiaan enemmän kuin perheeseen liittyviä huolia. Tätä tulosta saattaa kuitenkin selittää se, että lapsen hankkiminen on myös taloudellinen kysymys ja miestä saattaa näin ollen huolestuttaa se, miten rahat riittävät kasvavan perheen elättämiseen (suurimmalla osalla miehistä perheeseen syntyi jo toinen lapsi).

Tässä tutkimuksessa todettiin, että aviollinen tyytyväisyys ennusti tavoitteita ja huolia monella eri tapaa. Tämän lisäksi erityisesti huolet näyttivät selittävän aviollista

tyytyväisyyttä. Seuraavaksi pohditaan aviollisen tyytyväisyyden suhdetta (1) koulutukseen ja työhön liittyviin tavoitteisiin ja huoliin, (2) perheeseen liittyviin tavoitteisiin ja huoliin, (3) itseen liittyviin tavoitteisiin ja huoliin, (4) varallisuuteen liittyviin tavoitteisiin ja huoliin.

1. Ensimmäkin aviollinen tyytyväisyys vaimon raskauden loppupuolella ennusti koulutukseen ja työhön liittyviä tavoitteita sen jälkeen kun lapsi oli syntynyt. Tämä tulos on siinä mielessä yllättävä, että olisi voitu olettaa, että parisuhteeseensa tyytyväiset miehet eivät olisi työorientoituneita vaan pikemminkin perheorientoituneita siinä vaiheessa kun lapsen syntymästä on kulunut vasta kolme kuukautta. Tämä tulos voi kuitenkin tukea Petersonin (1990) ja myös Tolkki-Nikkosen (1990) tuloksia, joiden mukaan miehet ovat yleensä tyytyväisiä aviosuhteeseensa ja siellä vallitsevaan perinteiseen työnjakoon, jossa vaimot ovat pääasiallisessa vastuussa kotitöiden ja lastenhoidon sujumisesta ja miehet sen sijaan tekevät työtä kodin ulkopuolella. Tästä johtuen voidaan tämänkin tutkimuksen tuloksia tulkita sen mukaan, että miesten ollessa tyytyväisiä avioliittoonsa, heillä on samanaikaisesti mahdollisuus tehdä työtä ja luoda uraa kodin ulkopuolella. Näin ollen voidaan ajatella, että työ on edelleen miehelle tärkeä tekijä määrittäessään miehen oman arvon tunnetta ja hänen itsetuntoaan.

Saattaa myös olla niin, että perheenlisäyksen johdosta mies kokee tarvetta elättää perhettään ja kokee työn tässä mielessä tärkeäksi. Lisäksi työ tarjoaa vaihtoehtoa ja "henkireikää" perhe-elämälle ja takaa muiden, kodin ulkopuolisten, aikuisten ihmiskontaktien jatkumisen.

2. Toiseksi vaimon raskauden alkuvaiheen aviollinen tyytyväisyys ennusti miesten myöhempää perheeseen suuntautumista. Raskauden loppuvaiheessa oli myös tyypillistä, että kun oli aviollista tyytyväisyyttä niin oli myöskin perhetavoitteita. Nämä tulokset ovat samanlaisia kuin aikaisempien tutkimusten tulokset (Goldberg & Easterbrook, 1984; Owen, 1989), joiden mukaan aviollinen tyytyväisyys on yhteydessä siihen, miten isä suhtautuu lapsiinsa.

Myös huolien suhteen todettiin, että mitä tyytyväisempi isä oli avioliittoonsa ras-

kauden alkupuolella, sitä vähemmän hänellä oli perheeseen liittyviä huolia vaimon raskauden loppupuolella. Samoin todettiin, että mitä vähemmän miehellä oli perheeseen liittyviä huolia vaimon raskauden loppuvaiheessa, sitä enemmän oli aviollista tyytyväisyyttä lapsen syntymän jälkeen. Tätä vastoin todettiin, että mitä enemmän mies koki aviollista tyytyväisyyttä vaimon raskauden alkuvaiheessa, sitä enemmän oli myöskin perhehuolia lapsen syntymän jälkeen. Kun parisuhde on hyvä raskauden alkuaikoina, saattaa se vaikuttaa raskauden loppuvaiheessa siten, että perheeseen liittyviä huolia on vähän, sillä tämä vaihe on omiaan synnyttämään lapsen odotukseen liittyvää positiivista jännitystä ja parisuhteeseen romantiikkaa. Sen sijaan lapsen syntymän jälkeen koittaa arki: romantisoidut kuvat perhe-elämästä eivät välttämättä vastaakaan todellisuutta. Mahdolliset "idealistiset" perheeseen liittyvät tavoitteet kokevat kolauksen, kun niistä tulee realistisia ja arkisia. Voi olla, että mies huomaa tässä vaiheessa, että jotkut toiveet ja odotukset siitä, millaista elämä pienen lapsen kanssa on, eivät voikaan toteutua. Elämästä ei tullutkaan "perheidylliä". Myös se, miten lapsi aviosuhteeseen vaikuttaa voi olla ennalta-arvaamatonta ja järkyttävää miehelle (Framo, 1994). Saattaa olla myös niin, että mies huomaa olevansa naimisissa "lapsen äidin" kanssa (Tolkki-Nikkonen, 1990). Tulos saattaa kertoa myös siitä, että mitä tyytyväisemmäksi mies parisuhteensa kokee, sitä enemmän hän sitoutuu myöskin perheeseensä lapsen syntymän jälkeen ja on näin ollen taipuvainen myöskin huolehtimaan ja kantamaan vastuuta perheensä hyvinvoinnista.

3. Itseen liittyvien tavoitteiden kohdalla havaittiin, että raskauden alkuajan aviollinen tyytyväisyys ennakoi itseen liittyviä tavoitteita lapsen syntymän jälkeen. Saattaa olla, että parisuhde, joka on ollut hyvä raskauden alkuvaiheessa on nimenomaan omiaan synnyttämään itseen liittyviä tavoitteita. Voi olla, että tällöin pohditaan sitä, mikä itsessä ja suhteessa on muuttunut ja miten suhteen voisi säilyttää hyvänä myös lapsen syntymän jälkeen. On myöskin mahdollista ajatella, että hyvään parisuhteeseen liittyy voimakkaampi sitoutuminen perheeseen (Belsky, 1990). Tällöin hyvä parisuhde saattaisi herättää itseen liittyviä pohdintoja (esim. millainen olen isänä) juuri lapsen syntymän jälkeen, jolloin isä on jo konkreettisesti nähnyt ja tutustunut omaan lapseensa.

Todettiin myös, että mitä enemmän isällä oli itseen liittyviä tavoitteita raskauden alkuvaiheessa, sitä tyytyväisempi isä oli liittoonsa vaimon raskauden loppuvaiheessa. Voisi ajatella, että tämäntyyppisessä transitiossa mies on taipuvainen pohdiskelemaan itseään erityisesti siltä kannalta, minkälaiseksi isäksi hän haluaa tulla. Tässä vaiheessa on mahdollista, että itsen tuloa isäksi romantisoidaan. Voisi kuvitella, että tämän tyyppiset tavoitteet vaikuttavat myönteisesti raskauden loppuvaiheen parisuhteeseen lisätesään miehen sitoutumista perheeseensä. Lapsen tulon ja isäksi tulemisen ottaminen vakavasti voivat luonnollisesti heijastua myönteisellä tavalla parisuhteeseen. Näin voisi erityisesti olla niiden isien kohdalla, jotka tulevat ensi kertaa isäksi. Tämän tuloksen tulkinnassa on kuitenkin muistettava, ettei kyseinen tulos tullut kovinkaan selvästi analyyseissä esille.

4. Tässä tutkimuksessa aviollisen tyytymättömyyden ja varallisuustavoitteiden välillä oli erittäin voimakas yhteys. Myös huolet tukivat näitä tuloksia. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että raskauden alkuvaiheen aviollinen tyytyväisyys ennustaa negatiivisesti raskauden aikaisia varallisuustavoitteita. Näin ollen mitä tyytyväisempi isä on avioelämäänsä raskauden alkuvaiheessa, sitä vähemmän hänellä on varallisuuteen liittyviä tavoitteita raskauden loppuvaiheessa. Samoin mitä tyytyväisempi isä on liittoonsa raskauden loppuvaiheessa, sitä vähemmän hänellä on varallisuuteen liittyviä tavoitteita raskauden jälkeen. Aviollinen tyytyväisyys ennusti siis vähäisiä varallisuustavoitteita. Samoin tutkimustulokset osoittivat, että aviollinen tyytyväisyys ennusti vähäisiä varallisuuteen liittyviä huolia: mitä tyytyväisempi isä oli avioliittoonsa vaimon raskauden alussa, sitä vähemmän hänellä oli varallisuuteen liittyviä huolia vaimon raskauden loppuvaiheessa.

Myöskin varallisuuteen liittyvät tavoitteet ja huolet ennustivat aviollista tyytyväisyyttä. Näin ollen, mitä enemmän isällä oli varallisuuteen liittyviä tavoitteita vaimon raskauden alkuaikoina, sitä tyytymättömämpi hän oli parisuhteessaan raskauden loppuvaiheessa. Samoin mitä enemmän isällä oli varallisuushuolia vaimon raskauden loppuvaiheessa, sitä tyytymättömämpi hän oli avioliittoonsa lapsen syntymän jälkeen. Lisäksi sekä varallisuustavoitteet että -huolet olivat yhteydessä aviolliseen tyytymättömyy-

teen lapsen syntymän jälkeen.

Nämä tulokset ovat yhtäpitävä moniin tutkimustuloksiin, joiden mukaan materiaaliset tavoitteet vähentävät henkilön subjektiivista hyvinvointia (Gollwitzer & Moskowitz, 1996; Kasser & Ryan, 1996). Näyttää siis olevan niin, että parisuhteenkin tyytyväisyys on parempi, jos siinä ei korostu materiaaliset, varallisuuteen liittyvät tavoitteet. Tämä johtunee luultavasti siitä, että sen tyyppiset tavoitteet eivät ole yksilön tai parisuhteen kontrolloitavissa. Ne ovat pikemminkin riippuvaisia ulkoisista, usein itsestä riippumattomista asioista. Ne pitävät sisällään taloudellisen menestyksen tavoittelua ja pyrkimyksiä, joiden avulla yritetään saavuttaa rikkautta, materiaalista menestystä ja onnistumista.

Monien tutkimusten mukaan "voitolle pääseminen" (Braithwaite & Law, 1985) ja "ekonominen status" (Wicker ym., 1984) ovat kyllä tyyppillisiä henkilökohtaisia tavoitteita. Empiirinen tutkimus on kuitenkin useaan otteeseen osoittanut, että raha ja muut ulkoiset palkkiot alentavat sisäsyntyistä motivaatiota (Schwartz, 1990) lisäten ulkoista motivaatiota (Cantor ym., 1991), jolloin korostuu halu ja tarve tehdä toisiin vaikutus ja manipuloida toisia (Emmons, 1991). Tämän tyyppinen ulkoinen motivoituminen, josta varallisuustavoitteet kertovat, on omiaan vähentämään emotionaalista sitoutumista ja positiivista tunnetta jokapäiväisessä elämässä (Cantor ym., 1991). Voidaan siis ajatella, että materiaaliset, varallisuuteen liittyvät tavoitteet eivät ole hyväksi ihmiselle. Tämä tutkimus on puolestaan osoittanut, että ne eivät ole hyväksi myöskään parisuhteelle, vaan alentavat aviollista tyytyväisyyttä.

LÄHTEET

Austin, J. T., & Vancouver, J. B. (1996). Goal constructs in psychology: structure, process and content. *Psychological Bulletin*, 3, 338-375.

Baruch, G. (1984). The psychological well-being of women in the middle years. Teoksessa Grace Baruch & Jeanne Brooks-Gunn (toim.), *Women in Midlife*. New York: Plenum Press.

Belsky, J. (1990). Parental and Nonparental child-care and children's socioemotional development: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 487-498.

Belsky, J., Youngblade, L., Rovine, M., & Volling, B. (1991). Patterns of marital change and parent-child interaction. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 487-498.

Bozett, F. W. (1985). Male development and fathering throughout the life cycle. *American Behavioral Scientist*, 29, 41-54.

Braithwaite, V. A., & Law, H. G. (1985). Structure of human values: Testing the adequacy of the rokeach value survey. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 250-263.

Broom, B. L. (1994). Impact of marital quality and psychological well-being on parental sensitivity. *Nursing Research*, 43, 138-143.

Cambrinck-Graham, L. (1985). A developmental model for family systems. *Family Process*, 24, 139-150.

Cantor, N., Norem, J. K., Niedenthal, P. M., Langston, C., & Brower, A. M. (1987). Life tasks, self concept ideals, and cognitive strategies in a life transition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 1178-1191.

Cantor, N. (1990). From thought to behavior: "Having" and "doing" in the study of personality and cognition. *American Psychologist*, 45, 735-750.

Cantor, N., Norem, J., Langston, C., Zirkel, S., Fleeson, W., & Cook-Flannagan, C. (1991). Life tasks and daily life experience. *Journal of Personality*, 59, 425-451.

Carver, C. S. (1996). Some ways in which goals differ and some implications of

those differences. Teoksessa P. M. Gollwitzer, & J. A. Bargh (Toim.), *The Psychology of Action: Linking Motivation and Cognition to Behavior* (pp. 645-672). New York: Guilford.

Caspi, A. (1987). Personality in the life course. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 1203-1213.

Clulow, C. (1991). Partners becoming parents: A question of difference. Special issues: The effect of relationships on relationships. *Infant Mental Health Journal*, 12, 256-266.

Cross, M., & Markus, H. (1991). Possible selves across the lifespan. *Human Development*, 34, 230-255.

Elliot, A. J., Sheldon, M. S., & Church, M. A. (1997). Avoidance Personal goals and subjective well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, 915-927.

Emmons, R. A. (1988). Conflict among personal strivings: immediate and long-term implications for psychological strivings: Immediate and long-term implications for psychological and physical well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1040-1048.

Emmons, R. A., & King L. A. (1988). Conflict among personal strivings: Immediate and long-term implications for psychological and physical well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1040-1048.

Emmons, R. A. (1989). Personal striving differentiation and affective reactivity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 478-484.

Emmons, R. A. (1991). Personal strivings, daily life events, and psychological and physical well-being. *Journal of Personality*, 59, 453-472.

Emmons, R. A. (1992). Abstract versus concrete goals: Personal striving level, physical illness, and psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 3-9.

Emmons, R. A. (1996). Striving and feeling: Personal goals and subjective well-being. Teoksessa P. M. Gollwitzer & J. A. Bargh (Toim.), *The Psychology of Action: Linking Cognition and Motivation to Behavior*. New York: The Guilford Press.

Esko, M. (1984). Mies ja isyys. Perheen kehitysvaiheet ja isän muuttuva rooli. Juva:

WSOY.

Framo, J. L. (1994). The family life cycle: impressions. *Contemporary Family Therapy*, 16, 87-117.

Geoff, T., Garth, J. O., & Fletcher, C. L. (1997). On line empathic accuracy in marital interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 839-850.

Goldberg, W. A., & Easterbrook, M. A. (1984). Role of marital quality in toddler development. *Developmental Psychology*, 20, 504-514.

Gollwitzer, P. M., & Moskowitz, G. B. (1996). Goal effects on action and cognition. Teoksessa E. T. Higgins & A. W. Kruglanski (Toim.). *Social Psychology. Handbook of basic principles* (361-399). New York: Guilford Press.

Gollwitzer, P. M. (1996). The Volitional benefits of planning. Teoksessa P. M. Gollwitzer, J. A. Bargh (Toim.), *The Psychology of Action. Linking Cognition and Motivation to Behavior*. New York: Guilford Press.

Hackel, I. S., & Ruble, D. N. (1992). Changes in the marital relationship after the first baby is born: Predicting the impact of expectancy disconfirmation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 944-957.

Hawkins, A. J., Christiansen, S. L., & Sargent, K. P. (1993). Rethinking father's involvement in child care: developmental perspective. Special issues: fatherhood. *Journal of Family Issues*, 14, 531-549.

Hooker, K., Fielse, B. H., Jenkins, L., Morfei, M. Z., & Schwagler, J. (1996). Possible selves among parents of infants and preschoolers. *Developmental Psychology*, 32, 542-550.

Hyssylä, L., Hyttinen, M., Rautava, P., & Sillanpää, M. (1993). The finnish competence study: The transition to fatherhood. *The Journal of Genetic Psychology*, 154, 199-208.

Karniol, R., & Ross, M. (1996). The motivational impact of temporal focus: thinking about the future and the past. *Annual Review of Psychology*, 47, 593-620.

Karoly, P. (1993). Goal systems: An organizing framework for clinical assesment and treatment planning. *Psychological Assessment*, 5, 273-280.

Kasser, T., & Ryan, R. M. (1993). A dark side of American dream: Correlates of

financial success as a central life aspiration. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 410-422.

Klinger, E., Barta, S. G., & Maxeiner, M. E. (1981). Current concerns: The nature of the construct and its importance for cognitive-behavioral therapy. Teoksessa P. C. Kendall & S. D. Hollon, *Assessment strategies for cognitive-behavioral interventions*. New York: Academic Press.

Krampe, E. M., & Fairweather, P. D. (1993). Father presence and family formation: A theoretical reformulation. Special issues: fatherhood. *Journal of Family Issues*, 14, 572-591.

Kurdek, L. A. (1991). Marital stability and change in marital quality in newly wed couples: A test of the contextual model. *Journal of Social and Personal Relationships*, 8, 27-48.

Kurdek, L. A. (1996). Parenting satisfaction and marital satisfaction in mothers and fathers with young children. *Journal of Family Psychology*, 10, 331-342.

Kurdek, L. A. (1993). Nature and prediction of changes in marital quality for first-time parent and nonparent husband and wives. *Journal of Family Psychology*, 6, 255-265.

Lewis, J. M. (1988). The transition to parenthood: I the rating of parental marital competence. *Family Process*, 27, 149-165.

Little, B. R. (1983). Personal projects: A rationale and method for investigation. *Environment and Behavior*, 15, 273-309.

Markus, H., & Nurius, P. (1986). Possible selves. *American Psychologist*, 41, 954-969.

McLanahan, S., & Adams, J. (1987). Parenthood and psychological well-being. *Annual Review of Sociology*, 13, 237-257.

Nummenmaa, T., Kontinen, R., Kuusinen, J., & Leskinen, E. (1997). Tutkimusaineiston analyysi. Porvoo: WSOY.

Nurmi, J. E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning. *Developmental Review*, 11, 1-59.

Nurmi, J. E. (1992). Age differences in adult life goals, concerns, and their temporal

extension: A life course approach to future-oriented motivation. *International Journal of Behavioral Development*, 15, 487-508.

Nurmi, J. E. (1993). Adolescent development in an age-graded context: the role of personal beliefs, goals, and strategies in the tackling of developmental tasks and standards. *International Journal of Behavioral Development*, 16, 169-189.

Nurmi, J. E. (1994) Age differences in adolescent future-oriented goals, concerns, and related temporal extensin in different sociocultural contexts. *Journal of Youth and Adolescence*, 23, 471-487.

Nurmi, J. E., Eronen, S., & Salmela-Aro, K. (1995). Ajattelu- ja tulkintastrategiat ja psyykkinen hyvinvointi. Teoksessa K. Räikkönen & J. E. Nurmi (toim.), *Persoonallisuus, terveys ja hyvinvointi* (s. 104-117). Acta Psychologica Fennica: Soveltavan psykologian monografioita, 8.

Owen, M. T., Lewis, J. M., & Henderson, V. K. (1989). Marriage, adult adjustment and early parenting. *Child Development*, 60, 1015-1024.

Panzarine, S., & Elster, A. B. (1983). Coping in a group of expectant adolescent fathers: An exploratory study. *Journal of Adolescent Health Care*, 4, 117-120.

Pervin, L. A. (1989). Goal concepts in personality and social psychology: A historical introduction. Teoksessa L. A. Pervin (Toim.), *Goal Concept in Personality and Social Psychology* (ss. 1-17), Hillsdale: N.J: Erlbaum.

Peterson, C. C. (1990). Husbands' and wives' perceptions of marital fairness across the family life cycle. *Aging and Human Development*, 31, 179-188.

Plays, T. S., & Little, B. R. (1983). Perceived life satisfaction and the organization of personal project system. *Journal of Personality and social Psychology*, 44, 1221-1230.

Pristole, M. C. (1989). Attachment in adult romantic relationships: Style of conflict resolution and relationship satisfaction. *Journal of Personal and Social Relationships*, 6, 505-510.

Prosky, P. (1991). Marital life. *Family Therapy*, 18, 129-143.

Resnick, J. L., Resnick, M. B., Packer, A. B., & Wilson, J. (1978). Fathering classes: A psycho/ educational model. *Counseling psychologist*, 7, 56-60.

Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development

(and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, 101-117.

Ryan, R. M., Sheldon, K. M., Kasser, T., & Deci, E. L. (1996). All goals were not created equal: An Organismic Perspective on the nature of goals and their regulation. Teoksessa P. M. Gollwitzer & J. A. Bargh (Toim.), *The Psychology of Action: Linking Motivation and Cognition to Behavior*. New York: Guilford Press.

Salmela-Aro K., & Nurmi J. E. (1997). Positive and negative self-related goals and subjective well-being: A prospective study. *Journal of Adult Development*, 4, 179- 188.

Salmela-Aro, K. (1997). *Henkilökohtaisten projektien lista*. Helsingin yliopisto

Salmela-Aro, K., & Nurmi, J.-E. (1997). Henkilökohtaiset projektit ja hyvinvointi: Kognitiivinen lähestymistapa motivaatioon. Teoksessa K. Räikkönen & J. E. Nurmi (toim.), *Persoonallisuus, terveys ja hyvinvointi* (s. 89-103). Acta Psychologica Fennica: Soveltavan psykologian monografioita, 8.

Schwartz, B. (1996). The creation and destruction of value. *American Psychologist*, 45, 7-15.

Seltzer, M. M., & Ryff, C. D. (1994). Parenting across the lifespan: The normative and nonnormative cases. Teoksessa D. L. Featherman, R. M. Lerner & M. Perlmutter, *Life-Span Development and Behavior*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale.

Showers, C. J., & Ryff, C. D. (1996). Self-differentiation and well-being in a life transition. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 448-460.

Simpson, J. A. (1990) Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 971-980.

Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: new scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 15-28.

Stewart, A. J., & Haley, J. M. (1989). Linking individual development and social change. *American Psychologist*, 44, 30-42.

Tolkki-Nikkonen, M. (1990). *Parisuhde, Perhesuhde, olosuhde: mikä pitää avioliiton koossa 15 vuoden jälkeen?* Helsinki: Gaudeamus.

Umberson, D., & Gove, W. R. (1989). Parenthood and psychological well-being:

Theory, measurement, and stage in the family life course. *Journal of Family Issues*, 10, 440-462.

Wicker, F. W., Lambert, F. B., Richardson, F. C., & Kahler, J. (1984). Categorical goal hierarchies and classification of human motives. *Journal of Personality*, 52, 285-305.

Zirkel, S., & Cantor, N. (1990). Personal construal of a life task: Those who struggle for independence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 172-185.

LIITE 1. Tavoitteiden prosentuaaliset osuudet eri mittauskerroilla.

tavoite	aika 1	aika 2	aika 3
koulutus			
0 tavoitetta	45.7%	43.0%	45.0%
1 tavoite	46.0%	50.5%	47.4%
2 tavoitetta	7.2%	6.5%	7.1%
3 tavoitetta	1.1%	---	---
perhe			
0 tavoitetta	56.8%	59.3%	52.1%
1 tavoite	40.6%	35.5%	41.2%
2 tavoitetta	2.5%	5.1%	6.6%
3 tavoitetta	---	---	---
varallisuus			
0 tavoitetta	61.9%	69.8%	64.9%
1 tavoite	30.6%	27.0%	28.4%
2 tavoitetta	7.2%	3.3%	5.7%
3 tavoitetta	.4%	---	.9%
itse			
0 tavoitetta	88.8%	88.8%	88.6%
1 tavoite	10.8%	10.7%	10.9%
2 tavoitetta	.4%	.9%	.5%
3 tavoitetta	---	---	---

LIITE 2. Huolien prosentuaaliset osuudet eri mittauskerroilla.

huoli	aika 1	aika 2	aika 3
<hr/>			
koulutus			
0 huolta	58.9%	51.0%	45.1%
1 huoli	31.6%	19.1%	22.7%
2 huolta	1.0%	.7%	1.6%
3 huolta	---	---	---
perhe			
0 huolta	78.9%	61.2%	58.9%
1 huoli	12.5%	8.9%	10.5%
2 huolta	.3%	.3%	---
3 huolta	---	---	---
varallisuus			
0 huolta	64.8%	49.7%	47.4%
1 huoli	26.0%	20.1%	20.7%
2 huolta	.7%	.7%	1.3%
3 huolta	---	---	---
itse			
0 huolta	82.6%	61.8%	62.5%
1 huoli	8.2 %	8.2%	6.6%
2 huolta	.7 %	.3%	.3%
3 huolta	---	---	---

LIITE 3. ISIEN KYSELYLOMAKE.

Elämäntavoitteet ja projektit!

Jokaisella ihmisellä on meneillään erilaisia pyrkimyksiä, hankkeita, toiveita, tavoitteita tai henkilökohtaisia projekteja. Ne voivat liittyä mihin tahansa elämäntilanteeseen kuten itseesi, työhön, opiskeluun, parisuhteeseen, lapsiin, ystäviin tai harrastuksiin. Kirjoita nyt alla olevaan tilaan kolme sinun tämänhetkistä omaa tavoitettasi/projektiasi.

Projekti/tavoite 1: _____

Projekti/tavoite 2: _____

Projekti/tavoite 3: _____

Omat elämäntavoitteesi ja pelkosi!

Jokaisella ihmisellä on myös erilaisia huolia, pelkoja tai hankalia asioita. Kirjoita nyt alla olevaan tilaan kolme sinun tämänhetkistä omaa huoltasi tai pelkoasi.

Huoli/pelko1: _____

Huoli/pelko2: _____

Huoli/pelko3: _____

Seuraavaksi pyydämme sinua arvioimaan, miten seuraavat määreet kuvaavat puolisoasi.

Esimerkiksi, jos hän on mielestäsi tällä hetkellä hyvin tunnevaltainen, kirjoita rasti seuraavasti:
tunnevaltainen _____ asiavaltainen.

Millainen puoliso on tällä hetkellä?

1. tunnevaltainen	_____	asiavaltainen
2. rauhallinen	_____	häilyvä
3. tyytyväinen ulkonäköönsä	_____	tyytymätön ulkonäköönsä
4. tunteen varassa toimiva	_____	harkitseva
5. helposti kiihtyvä	_____	mielenmalttinsa säilyttävä
6. viehättävä	_____	ei kovin viehättävä
7. unelmoi mielellään	_____	pysyy aina tosiasioissa
8. puuskittainen, kärsimätön	_____	tasainen, kärsivällinen
9. suosittu	_____	ei kovin suosittu

On tavallista, että parisuhteessa on ristiriitoja. Arvioi alla olevien asioiden suhteen missä määrin sinun ja puolisosasi (seurustelukumppanisi) välillä on ristiriitoja tai olette samaa mieltä.

	Aina samaa mieltä	Lähes aina samaa mieltä	Joskus eri mieltä	Usein eri mieltä	Lähes aina eri mieltä	Aina eri mieltä
1. Raha-asiat	5	4	3	2	1	0
2. Virkistäytyminen	5	4	3	2	1	0
3. Uskonnolliset asiat	5	4	3	2	1	0
4. Tunnepurkaukset	5	4	3	2	1	0
5. Ystävät	5	4	3	2	1	0
6. Sukupuolisuhteet	5	4	3	2	1	0
7. Käytöstavat	5	4	3	2	1	0
8. Elämänfilosofia	5	4	3	2	1	0
9. Toimintatavat omien vanhempien ja appi-vanhempien kanssa	5	4	3	2	1	0
10. Päämäärät, tavoitteet ja tärkeät asiat	5	4	3	2	1	0
11. Yhteisen ajan määrä	5	4	3	2	1	0
12. Suuret päätökset	5	4	3	2	1	0
13. Kotityöt	5	4	3	2	1	0
14. Vapaa-ajan kiinnostukset	5	4	3	2	1	0
15. Ura/työpäätökset	5	4	3	2	1	0
	Koko ajan	Lähes koko ajan	Melko usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
16. Kuinka usein keskustelette erosta tai olette harkinneet?	0	1	2	3	4	5
17. Kuinka usein sinä tai puolisosasi on lähtenyt kotoa riidan jälkeen?	0	1	2	3	4	5
18. Kuinka usein ajattelet, että asiat menevät hyvin sinun ja puolisosasi kesken?	0	1	2	3	4	5
19. Kadutko koskaan, että olet mennyt naimisiin (avoliittoon)?	0	1	2	3	4	5
20. Kuinka usein riitelette keskenänne?	0	1	2	3	4	5
21. Kuinka usein "raastatte toistenne hermoja"?	0	1	2	3	4	5

	Joka päivä	Lähes joka päivä	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
22. Suuteletko puolisoasi?	4	3	2	1	0
23. Käyttökö yhdessä kodin ulkopuo- lisissa tilaisuuksissa ja harrastuksissa?	4	3	2	1	0

Kuinka usein seuraavat asiat tapahtuvat sinun ja puolisoasi välillä?

	Ei koskaan	Harvemmin kuin kerran kuussa	Pari kertaa kuussa	Kerran viikossa	Kerran päivässä	Useammin
24. Kiinnostava ja stimuloiva ajatusten vaihto	0	1	2	3	4	5
25. Nauratte yhdessä	0	1	2	3	4	5
26. Keskustelette rauhallisesti jostakin	0	1	2	3	4	5
27. Työskentelette yhdessä	0	1	2	3	4	5

On olemassa joitain asioita joista puolisoit ovat joskus keskenään samaa mieltä ja joskus eri mieltä. Arvioi, jos seuraavat asiat aiheuttivat teille erimielisyyttä tai ovat olleet ongelma suhteessanne parin viime viikon aikana. (Ympyröi kyllä tai ei).

	Kyllä	Ei
28. Liian väsynyt seksiin.	0	1
29. Rakkauden osoittamisen puute.	0	1

30. Pisteet alla olevan viivan päällä edustavat tyytyväisyyden asteita suhteessasi. Keskikohta "tyytyväinen" edustaa tyytyväisyyden astetta monissa suhteissa. Ympyröi se piste, joka kuvaa tyytyväisyyttäsi tällä hetkellä parisuhteeseesi, kun kaikki asiat otetaan huomioon.

0 1 2 3 4 5 6

Erittäin tyytymätön Melko tyytymätön Vähän tyytymätön Tyytyväinen Hyvin tyytyväinen Erittäin tyytyväinen Täydellinen

31. Mikä seuraavista parhaiten kuvaa sitä, mitä ajattelet suhteenne tulevaisuudesta?

- 5 Haluan epätoivoisesti suhteemme onnistuvan ja menen miten pitkälle tahansa, jotta niin tulee käymään.
- 4 Haluan hyvin paljon sitä, että suhteemme onnistuu ja tulen tekemään kaikkeni sen eteen.
- 3 Haluan hyvin paljon sitä, että suhteemme onnistuu ja aioin tehdä oman osuuteni sen suhteen.
- 2 Olisi mukava, jos suhteemme onnistuisi mutta en voi tehdä paljon enempää mitä teen nyt sen auttamiseksi, että niin tulisi käymään.
- 1 Olisi mukavaa, jos se onnistuisi mutta kieltäydyn tekemästä yhtään enempää mitä teen nyt suhteemme eteen.
- 0 Suhteeni ei voi koskaan onnistua enkä voi tehdä mitään enempää suhteen eteen.